

MUHİDDİN-İ ARABİ

Düzenleyen: bilgindK
2018-07-11

شجرة الكون

ŞECERET'ÜL - KEVN

ÜSTÜN İNSAN

Arapça Aslından Çeviren

Abdulkadir Akçiçek

MUHİDDİN-İ ARABİ

ŞECERET'ÜL - KEVN

ÜSTÜN İNSAN

6. Baskı

Arapça aslından çeviren :

ABDÜLKADİR AKÇİÇEK

BAHAR YAYTNEVİ

Beyazsaray Kitapçılar Çarşısı No. 25

Beyazıd - İstanbul

Tel: 527 60 03

**Başta Resûlullah (s.a.) Efendimizin mâ-
na cephesini, üstün insan, yâni: İNSAN-I KÂ-
MİL olmanın yollarını ve şeytanın hikâyesini
okuyacaksınız.**

BAHAR YAYINLARI

Dizgi: Öz Dizgi Matbaası /
Baskı: Gümüş Basımevi
İstanbul - 1986

I - ÜSTÜN İNSAN

II - ŞECERET'ÜL KEVN

III - ŞEYTAN'IN HİKAYESİ

ÜSTÜN İNSAN

Muhterem Kardeşlerimiz,

Sizlere sunmakta olduğumuz **BAHAR YAYINLARI** dizisine, şimdi bir yenisini ekliyoruz: **ŞECERET'ÜL - KEVN**.

İşbu eserimize; başlıktaki ismi verdik. Yani: **ÜSTÜN İNSAN**...

Eseri, okudukça gördük ki; önden sona, hep bu yüce mânâ nakışı işlenmiş; 'Mâna gözü, mânâ eli ve mânâ dili ile...

Mâna göztünü açıp, derinliğine dalan aynı hissi duyacak ve aynı âlemi temâşa edecektir.

Hele dahnız o âleme bir.. Geçiniz bu maddeden biraz... İşte o zaman: Tek kokuyu alacak ve bir rengi bulacaksınız..

*

Lügat kitaplarına baktığımız zaman, çoğu yerde; **ŞECERE** kelimesine ilk mânâ verildiğini görürüz :

a) Soy, sülâle... ve bunların tesbitine yarayan bir tutanak...

b) Ağaç... asıl köke bağlı dallar ve yapraklar... çiçekleri ve meyveleri ile...

KEVN, kelimesi ise, lügatte şu manaya gelir: Olmak ve vücud..

Ne var ki; bir gönül ehli için dış manalar yeterli olamaz. İstılâh ve tarifat kitaplarına da bakmak icab eder. Oralarda dil ehlinin sözlerini okumak gerek... Çünkü, halden ve dilden ancak onlar anlarlar... İşte size onlardan biri: **SEYYİD ŞERİF CÜRCANÎ**... Onu dinleyelim :

— **ŞECERE**: İnsan-ı kâmil... **KEVN**: Kendisinde varlık nisbeti bulunan...

Tercümelerimizde, daima uluların tarif kokusu vardır; bir de, eserin özünde saklı mana ıtırı... Bir eser ki, ismi ve müsemması ile sadece **İNSAN-I KÂMİL**'i anlatmak ister... Ona tek isim yaraşır: **ÜSTÜN İNSAN**..

İNSAN-I KÂMİL ve **ÜSTÜN İNSAN**.. bu yüce namlar acaba kimindir? Evet, bunlar o yüce zatın namıdır ki; Allah-ü Teâlâ onun şanında :

— «Seni, ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik..»

Buyurdu... Bizzat kendileri de, yukarıdaki manayı :

— «Beni gören Haki görmüş olur...»

Şeklinde izah ettiler.. Sonra... ötelere ilham alan erenler, her iki manayı birleştirerek bir inci dizisi meydana getirdiler... İşte size onlardan biri :

Zatıma mir'at edindim zatını.

Bile yazdım adın ile adımı...

İşte.. eserimiz, vasfı anlatıldığı gibi olan bir zatı anlatınaktadır.. Yâni Resûlullah (s.a.) efendimizi..

Her insan önce; kendisine hidayet ve rahmet olarak gelen Allah'ın Resûlünü (s.a.) tanımalıdır. Onu tanımak; yalnız dış cephesini öğrenmekle olmaz. Mana cephesine de nüfuz gerek... İşbu nüfuz ise.. ancak onun varislerini izlemek, eserlerini okumakla mümkün olacaktır... İşte onlardan biri: Bu eserin yazarı.. müellifi..

Ona varis olmak için vermek lâzım... ama maddi olan ne varsa... Ve: Karşılığında onu almak için..

Allahım, ne güzel alış - veriş..

Ona varis olanların alâmeti, nişanı vardır.. Hem de pek çok.. Aşağıda anlatacağımız menkıbe, o nişanlardan sadece biridir.

— «Erenlerden biri evine gelir ve sorar:

— Hanım, bugün evde yiyecek ne var?

— Bir şey kalmadı...

Cevabını alınca şöyle niyaz eder :

— Şükür Allaha... Bugün evimiz Resûlullah'ın evine benzedi...»

Bu, bir gönül zenginliğidir ki; ancak erimişlerde ve ermişlerde görülür..

Ya, bu eserin müellifi Muhiddin-i Arabî Hz.nin hali? Ki o: Evine gelen dilenciye verecek başka bir şeyi kalmadığı için evini hibe edip gitmiştir...

Ona göre dünya mahmûn ne hükmü vardı ki?.. Bir puttan gayrı... İşbu hali cemaatine anlatmak için bir gün ayağını yere vurdu :

— «Taptığınız ilâh ayağımın altındadır...»

Dedi.. Derler ki :

— «O ayak vurduğu yer, bilâhare kazılınca altınlar meydana çıktı...»

Bunlar maldan bahis.. ya candan.. Hazret, ondan da geçmişti..

Rivayet ederler ki :

— «Muhiddin-i Arabi Hazretlerine bir cezbe hali geldi.. Ve bu hal, uzun yıllar sürdü. O hal içinde, candan da, baştan da geçmişti... Sonunda ayıldı ve sordu :

— Bu süre içinde benden neler zuhura geldi?

Cevaben dediler ki :

— «Falan köyde imamdınız.. Onlara namaz kıldırınız... Dini meselelerini öğrettiniz...»

Ona göre, maddi şeyler türünden hükümsüzdü... Çünkü o, manada bir sultanı. İşbu sultanlık ona pek yüce sultandan bir hibe idi... Ve bir miras penceresi idi...

İşbu eser ise... o pencereden bakılıp görülen sırların yazılıp anlatıldığı bir şaheserdir. Bu bapta sizlere bir fikir verebilmek için, eserden birkaç cümleyi aşağıya alıyoruz :

«Kâinat ağacı onun aşkına coştı... taşı... oynadı... Sonra... onda bulunanlar da, harekete geçti... Ama hepsi, renkler... renkler ve bayramlıklar... uçtu... uçtu...»

«Fîğır Âdem'in toprağına Resûlullah (s.a.) Efendimizin toprağından bir katılma olmasaydı; Âdem (a.s.) icabet olmazdı.»

Daldığı âlemin penceresinden öyle sırlar keşfediyordu ki: Kendisine belki onların milyarda birini anlatmak nasip olmadı...

Yukarıdaki manayı bizzat kendileri aşağıdaki cümleler ile şöyle ifade ediyorlar :

— «Bütün bunlar, onun nurundan bir kıvılcımdır...»

Ve... anlattıklarının özünü aşağıdaki cümlelerde bulmak mümkündür :

— «Vaktaki Âdem (a.s.) Resûlullah (s.a.) efendimizi vesile ithaz etti: Kınanmaktan kurtuldu...

Vaktaki o yüce Nebi (s.a.) İbrahim'in sulbüne intikal eyledi: Ateş ona, serin ve selâmet oldu...

O yüce inci, İsmail sedefine girince, namına bir kurbanlık koç indi..»

İşte size... ÜSTÜN İNSAN... Biz bu kısa önsözümüzde bir şey diyemedik. Ya eserin sonuna eklenen şeytanın hikâyesi... Ondan hiç bir şey diyemedik... O, âdeta:

— ÜSTÜN İNSAN olmanın bir ham maddesini hazırlıyor.

Dersek, bizi mazur görün... Kanaatimizce, MUHİDDİN-İ ARABÎ Hz. de aynı maksatla eserin sonuna onu eklemiştir. Allah ondan razı olsun.

Sizlere tek tavsiyemiz: Bu eseri okuyunuz... Sadece okumak da yeterli değildir. Manası ile âmil olmak icab eder... Zira ÜSTÜN İNSAN ancak böyle bilinir. O, bilinmedikçe insanlığın sırrı da bilinmez.. İnsanlığın sırrını bilemeyen Rabbinı da bilemez...

Başarı dileğimizi hep birlikte Cenâb-ı Hak'ka arz edelim...

10 Muharrem 1388

Abdülkadir AKÇİÇEK

8 Nisan 1968

İ s t a n b u l

ŞECERET'ÜL - KEVN

Hamd olsun Allah'a.. Ki, teklik zatının hakkı..
Eşsizlik sıfatının şanı.. Sonra onun:

Yüzü cihetlere dönük olmaktan münezze..

Kudsiyeti bir başka.. Kevnî ve muhdes şeylerden beri..

Ayağı yönlerden, eli hareketlerden, gözü lâh-zalardan ve bunların ifade ettiği manalardan yana temiz..

İstivası, bitişmek, yapışmaktan; gücü isabet-siz olmaktan, boşa harcanmaktan, çok çok uzak..
Hele iradesinin; beşerî vasıflardan olan, şehvet unsuru ile hiçbir ilgisi yoktur.

Keza onun:

Zatî sıfatları, ondan sıfat alanların artması ile sayı yönünden artmaz.

İradesine, çeşitli arzuların belirmesi ile, bir değişiklik olmaz.

Bütün kâinatı:

— KÜN (OL)..

Emriyle meydana getirdi.. Ve.. bütün mevcudatı, o emri ile icad etti..

Vücut bulan ne varsa, hepsi o kelimenin gizli manasından meydana geldi.. Ve.. bütün saklılar, o kelimenin el değmeyen sırrından meydana geldi.

İşte bunun tasdiki... Allah'ü Teâlâ buyurdu:

— «Ancak bir şeye kavlimiz: Ona irademiz taallûk etiği zaman:

— KÜN (OL)..

Demek olur ki.. o olur...» (16/40)

Sonra.. Gerçekten ben, kâinata ve oluşuna, olanlara ve içinde tedvin edilen hikmete baktım.. Gördüm ki: Bütün kâiat, tünden bir ağaçtan ibaret..

O ağacın asıl nuru ise;

— KÜN (OL)..

Tohumundan meydana gelmiş..

Bu meydana gelenlerin —kevnîyetin— kâf'ı:

— «Biz sizi yarattık.» (56/57)

Âyet-i kerimesindeki biz —nahnü— tohumu ile aşılarmış, işbu aşılarmış tohumdan:

— «Biz, herşeyi şekline uygun şekilde yarattık.» (54/49)

Meâlinde belirtilen mânânın meyveleri hasıl oldu..

Ve bu yaratılışla iki ayrı dal meydana geldi.. Ama asılları bir.. Ki o asıl, iradedir.. Fer'i de, kudret..

Ve bu KÂF harfi özünden iki ayrı mânâ meydana geldi.

Biri, Kemâliyet kelimesinin KÂF'ı.. Diğeri de küfür kelimesinin KÂF'ı..

Kemâliyeti şu Âyet-i Kerime bildirir:

— «Bu gün dininizi sizin için tamamladım..»
(5/3)

Küfür KÂF'ını da şu Âyet-i Kerime ifade eder:

— «Onlardan bir kısmı kâfir; bir kısmı da mümin..» (2/253)

NUN harfinin özünden ise, marifet nuru ile, nekre nuru meydana geldi. Yâni: Bilmek ve bilmemek..

Vaktaki, Allah-ü Taâlâ, yokluk hazinesinden ezeli arzu hükmü uyarınca varlıkları yarattı.. Onlara nurundan saçtı..

Her kime ki o nurdan isabet etti; o (OL) emri tohumundan meydana gelen ağacı kavradı.. Anladı.. Ve ona o emrin (KÂF)ındaki sırda:

— «Siz hayırlı oldunuz..» (3/110)

Meâlinde gelen Âyet-i Kerimenin sureti belli oldu.. Ve o emrin (NUN) undaki şerhle de:

— «Allah tarafından sinesi İslâm'a açılanı mı sordunuz?... O Rabbından gelen nur üzerinedir..» (39/22)

Âyetindeki mânâ sureti zahîr oldu..

...Ve her kime ki, o nur isabet etmedi, boş geçti.. İşte o zaman; ondan KÜN —OL— yâni: KÂF ve NUN'dan kasdolunan, asıl mânânın keşfi istenir.. çünkü o, onların hecesinde yanıldı.. Ve iş umduğu gibi çıkmadı.. KÜN —OL—; yâni: KÂF ile NUN'un dış manzarasına baktı; yanıldı ve KÂF'ı küfür mânâsında gördü.. NUN'u da NEKRE.. inkâr yabancılık.. Kısacası: Kâfirlerden oldu..

Hasılı..

— KÜN (OL)..

Olarak ifade edilen kelimelerden, her yaratılmışın hazzı başka başkadır.. Ki bu haz ve nasîb; o

kelimenin hecesinden edindiği bilgi kadardır.. Bir de, onun gizli sırlarından elde ettiği müşahade kadar..

Bütün bu fikirleri, önünüze sererken delilimiz, Resûlullah (s.a.) Efendimizin şu Hadis-i Şerîfidir:

«Allah-ü Taâlâ, yarattığı halkı bir zulmette yarattı.. Sonra onlara nurundan saçtı.. O nurdan nasib alan hidayeti buldu.. Ve o nur, her kime ki uğramadan geçti, o da şaşıtı.. azdı..»

Vaktaki, Âdem (a.s.) vücut, varlık dairesine baktı.. Her mevcudu, varlığı şöyle gördü: Kevn, yâni bir var oluş dairesi içinde dönmektedir.. Sonra çift: Biri ateşten.. diğeri topraktan.. yine gördü ki: O kevn, kâinat; yâni o bir oluş dairesi:

— KÜN (OL)..

Emri sırları üzerine dönmekte.. Onun isteğine göre hareket etmekte. Bu sebepten: O devrettikçe devrediyor. Uçtukça uçmak istiyor.. O emre sığınıyor ve ona göre cevelân ediyor. Ondan olamıyor, arzusu dışına çıkamıyor..

Hâsılı anlatılan mânâda herkesin müşahadesi bir başkadır. Yâni:

— KÜN (OL)..

Emrine dair müşahadesi.. Yâni KÂF ile NUN müşahadesi..

Ona biri bakar; kemâliyet, tamlık KÂF'ını ve marifet NUN'unun, nurunu müşahade eder.. Bir başkası da küfür KÂF ile yabancılık NUN'unu.. Yâni NEKRE.

Kim olursa olsun; yaptığı müşahadenin mah-kûmudur.. Ama hiçbirisi kendi başına bir işe sahip değildir..

Hepsi.. ama hepsi:

— KÜN (OL)..

Dairesinin, merkez noktasına dönüktür; yâni: Tabidir, bağlıdır..

Bu olanların haddi:

OL..

Emrinin bir icabı olarak olanların haddi değildir ki; ol emrini veren zatın arzusu dışına çıkalar..

Yapılan müşahede hükmü ne olursa olsun; ilâhî hüküm budur..

Hal böyle olunca, hele bir kâinata nazar kıl..

Baktığın zaman göreceksin ki: Bu ŞECERET' ÜL-KEVN'in, yani bu KÂİNAT AĞACI'nın dallarının şekil şekil, meyvelerinin çeşit çeşit olmalarına rağmen, hemen hepsi tek merkezden meydana gelmektedir; ki o:

— KÜN (OL)..

Habbesi.. tohumu, ya da sevgisi..

Hepsi, ama hepsi, ondan olmakta ve ondan meydana gelmektedir..

Âdem (a.s.)'in kayd olduğu bir yer vardı.. Ki oranın adı: MEKTEB-İ TALİM.. Yani, derslane.. yani, öğrenme yeri.

İşte o mektebe dahil olduğu zaman, öğrendi.. Bütün isimleri.. hepsini.. hepsini..

İşte.. bu talimden; yani bu öğrenmekten sonradır ki karşısına muazzam bir sahne çıktı.. Ki bu sahne:

— KÜN (OL)..

Emrinin temsil ettiği sahne idi.. Daha sonra, bu kâinatı yaratan muradına baktı..

Öyle ya.. boşa değildi bu yaratılış. O halde bunlardan muradı neydi?..

İşte o zaman, yine karşısına:

— KÜN (OL)..

Emrinin KÂF ile NUN'u çıktı..

O artık herşeyi biliyordu: öğretilmişti. Talimli idi.. Bu öğrendikleri sayesinde ki: Hazine, yani; KENZ KÂF'ını keşfetti.. müşahade etti ve gördü.. ve şu mânâyı:

— «Ben gizli bir hazine idim; bilinmeyen.. Bilinmemi istedim..»

Bunu, böylece müşahade ettikten sonra, bir başka sır kapısı açıldı önünde.. Ki o: NUN sırrı..

Ki bu, enaniyet; yani: Ben, benlik kelimesindeki NUN sırrı idi.. Bu sır, bir Âyet-i Kerime'de mânâsını şöyle bulmuştu:

— «Gerçekten ben Allahım.. Başka ilâh yok.. Ancak Allah ben..» (20/14)

Vakta ki, heceler tamam oldu.. Ve umulan da tahakkuk etti.. İşte o zaman ona bir başka mânâ kapısı açıldı.. Bilhassa, KENZ — HAZİNE — KÂF'ından; tekrim. Yani: Şeref, iyilik KÂF'ı ona belli oldu.. Bu mânâyı şu Âyet-i Kerime ifade eder:

— «Biz âdemoğlunu pek şerefli kıldık..» (17/-70)

Daha sonra bir başka KÂF.. KÜNTİYYET yani; yapılış ve oluş KÂF'ı.. Ki bu da:

— «Onun kulağı, gözü ve eli olurum..»

Kudsi hadisi ile sabittir.

Sonra onun için daha başka mânâlar meydana geldi ki.. Bu da NUN harfinin icabı idi ve ENANİYET — benlik NUN'undan istihraç ediliyordu..

Ki bu ENANİYET NUN'undan NURİYET yâni nurlu olmak NUN'u geldi.. Bu mânâyı da, şu Âyet-i Kerime ifade eder:

— «Ona faydası için nur kıldık..» (6/122)

Sonra bu NİMET NUN'u ile birleşti.. Bunun mânâsı şu Âyet-i Kerimede:

— «Şayet Allah'ın nimetlerini sayacak olsanız tüketemezsiniz.» (14/34)

Buraya kadar sayılanlar, Âdem'in durumu idi.. Ve bütün bu mânâlar; talim gördüğü mektepten:

— KÜN (OL)..

Kelimesinden öğrendikleri idi.. Ama hepsi değil.. azdan da azı.. Yine anlatacağız..

Ya iblis.. Ya onun durumu.. Anlatalım..

İblis'e gelince: —Allah'ın lâneti ona—

Mekteb-i talim'de, yani derslane ve öğrenme yeri.. Orada tam kırk bin yıl kaldı..

— KÜN (OL)..

Emrini, yâni KÂF ile NUN harflerini safha safha tetkik etti, inceledi.. Zaten onu oraya koymaktan gaye de buydu.. O da kendi kendine bu işleri yapıyordu.. Fakat, Âdem (a.s.)'in aksine..

Sebebine gelince: Muallim onu, kendi nefesine bırakmıştı.. Kendi gücüne ve kendi kuvvetine terketmişti..

Vermişti ona gücü kuvveti: salıvermişti kendi başına..

İblis, yâni: Şeytan ise; bu haliyle:

— KÜN (OL)..

Emrinin timsaline bakmaya başladı. Ondan, yani: KÂF ile NUN'dan birşeyler çıkarmaya gay-

ret etti.. Böylece o, KÂF harfinin işaretinden küfrüne şahid oldu.. Böyle olunca ilâhî emre:

— «Karşı geldi ve büyüklük tasladı..» (2/34)

NUN harfinden ise, ateşlik olduğunu anladı..
Ve:

— «Beni ateşten yarattın..» (7/12)

Âyet-i Kerimesinde belirtilen mânâ zuhura geldi.. Durum böyle olunca, küfür KÂF'ı ile, nar'ın —ateşin— NUN'u birleşti.. Sonra da şu Âyet-i Kerimenin özlü mânâsı tecelli etti:

— «Onlar, hep birden ateşe tükülürler..» (26/94)

Tekrar Âdem'e dönelim. O, bu KÂİNAT AĞACINA nazar etti, baktı.. Onu; muhtelif şekilleri, çeşit çeşit meyveleri ve çiçekleri ile gördü. Bu arada o, hepsinden geçti.

— «Gerçekten ben Allahım..» (20/14)

Meâline gelen, Âyet-i Kerimesi dalına yapıştı.. Çünkü ona göre, sabit olan, değişmez mânâ buydu.

Artık; tefrid, yâni teklik dalı altında gölgeleliyordu.. Sayeban oluyordu.

Sonra tevhid âlemine geçmişti.. İşte bu âlemden ona bir nida geldi.

Bu hitap, hem Âdem'e, hem de Havva'ya idi..

Durum bu iken, şeytan ona yaklaşmak istiyordu.. Ve bu yaklaşması, onları kandırmak içindi..

Yâni şeytanın tutunarak geldiği dal vesvese dalı idi..

Geldi ve onları kandırdı.. Bu kanmanın bir sonucu olarak ondan yedller.. Kaydılar.. Hem de ayakların kayıp gittiği yerde..

Hâliyle Âdem:

-- «Yaklaşmayınız..» (2/53)

Emrine asi geldi.. Ama, durumu ayıktı ve:

— «Rabbımız, biz nefsimize zulmettik..» (7/23)

Meâlinde buyrulan ilâhî emrin dalına tutundu.. Ki bu tutunduğu dal:

— «Âdem Rabbından bazı kelimeler öğrendi..»

(2/37)

Meâlini taşıyan Âyet-i Kerîmenin meyveleri idi. Bunlar, onun; yani, Âdem'in ayağı kaydığı zaman tutunduğu dallar idi..

Yapıştı, bırakmadı ve.. Kurtuldu.

Birgün var ki; onun adına:

— Şahadetler günü..

Denir.. Vaktaki o gün, şahitlerin gözleri önünde:

— «Ben Rabbiniz değil miyim?..» (7/172)

Şeklinde nida olundu; bu nidayı duyanlar, doğruluğuna hep şahadet ettiler.. Ama, herkes gördüğü ve işittiği kadar..

Sonra.. Orada olanların hepsi:

— «Evet..» (7/172)

Cevabını vermekte ittifak etti..

Ne var ki; ihtilâf başka taraftan oldu.. Yani: O andaki müşahede yönünden..

O müşahede anında, herkim ki, zat-ı ilâhî'nin Cemal sıfatını gördü, o dem anladı ki..

— «Onun benzeri birşey yok..» (43/11)

... Ve herkim Hak Taâl'nın sıfatına ait cemali gördüyse.. O da:

— «Allah'tan gayri ilâh yoktur. O hakikî sultandır ve bütün güzellikler onundur.. Noksan yoktur..» (59/23)

Şeklinde şahadette bulundu..

Yukarıda sayılan zümrenin şahadeti anlatıldığı gibi olmasına rağmen; onların dışında kalanların şahadeti öyle olmadı.

Yaratılmışların gelinlerine, yani güzelliklerine kapılıp kalanların şahadeti çok çeşitli ve değişik oldu.. Ki bu değişik oluş, görülen şeylerin çeşit çeşit ve değişik oluşuna göre oldu..

Bunlardan bir zümre Hakkı, mahdud, yani belli bir mekân içinde gördü..

Bir başka zümre ise yok saydı..

Bir başka zümre de, kocaman bir taş veya kaya, dağ gördü..

Bunların hepsi bir nasip işidir.. Ki bu nasib ve müşahedeler şu Âyet-i Kerimenin mânâsında saklıdır:

— «De ki; bize ancak Allah'ın yazdığı isabet eder..» (9/51)

Herşey bir nasip meselesidir ve bu nasip de:

— KÜN (OL)..

Kelimesinin sırrında saklıdır. O dairenin noktası etrafında döner.. Ve o kelime tohumunun aslına bağlı ve sebatı onu üzerindedir..

— KÜN (OL)..

Emri habbesi, KÂİNAT AĞACI'nın bir tohumu hem de meyvesine bir çekirdek oldu.. Ve mânâsı da suret..

İşbu sebeple ben: İstedim ki yaratılmış olan bu kâinata bir misâl vereyim.. Ve bu mevcut varlığın da timsalini çizeyim..

Fakat.. bu babda, söylenen sözler, yapılan işler ve izhar edilen haller hiçbir fayda vermedi..

Evet.. Esas mesele böyle.. Başka yok..

İşte bundan sonradır ki; fikrimi anlatmak için bir ağacı misâl olarak aldım.. Ve misâl olarak aldığım bu ağaç:

— KÜN (OL)..

Emrinin tohumundan meydana gelmiştir.. Esası orada.. Dalları ve yaprakları ile de burada..

Kâinatta olagelen hâdiselerden her ne ki, zuhura geliyorsa.. Ki onlar: Artma ve eksilme, gayb ve şahadet âlemine ait işlerden biri, küfür ve iman, yapılan amellerin verdiği, temiz ve pâk haller, zahir olan en güzel sözler, bir şeyi arzu etmek ve zevk almak, marifet makamlarının hoş ve tatlı halleri, mukarrebun zümresinin yakınlık dallarında yeşeren mânevî yapraklar, mütteki zatların erdiği makamlar, sıddıkların dereceleri, âriflerin münacaatları ve muhabbet ehli zatların müşahedeleri...

İşte... bütün bu sayılanlar, o habbenin; yani o tohumun, yani:

— KÜN (OL)..

Emrinin birer meyvesidir ki; meydana getiren bizzat kendisidir..

Ve... Bunlardan bir doğuştur ki; o doğurur..

Şimdi, sana o ağacın bir tarifini yapacak ve dallarını sayacağız; dinle.

Bu:

— KÜN (OL)..

Emrinin bir çekirdeği olan ağaç ilk başta üç dal meydana getirdi...

İşte o dallardan biri, zat'ül - yemindir. Yani sağ zat.. Sol değil..

... Ve bu dala tutunanlar: Ashab-ı Yemin ol-
dular... Yani: Sağ canib ehli.

Diğer dal da sop caniptedir ki: Ona da ashab-ı
şimâl yapıştı.. Yani: Solaklar..

Bu iki dalın bir üçüncüsü var ki; onun ne sağa
meyli vardır; ne de sola.

Bu dalın, mutedil bir boyu vardır.. Yolu; tam
bir istikamete çıkar..

Şimdi:

— Bu dala kimler tutunur?..

Diyeceksiniz.. Acele etmeyin ki, diyelim..

— Bu yüce dala; sabıkun zümresi tutunur...
Mukarrebun zümresi tutunur..

Yani: Başta gidenler ve Hakkın zatına yakın
olanlar..

Yani:

— Ben kimdenim?

Diyenler değil de:

— Kim benden?

Şimdi anladın mı, bu kudsi dalın sahiplerini?..

Vaktaki bu ağaç yükseldi; yücelere baş çekti..
Haliyle; dallarından biri çok ötelere aşip gitti.. Bir
tanesi de, tam aksine..

İşte: O ötelere aşan dal, mânâ âlemini meyda-
na getirdi.. Öbürü de suret..

Sonra.. Bu ağacın zahirde belli, kendisine ya-
pışık kabukları vardır.. Aynı şekilde onu örten ve
perdeleyen örtüleri de vardır.. Ki bunların tümüne:

— Âlem-i Mülk..

Adı verilir.. Yani bu şahadet âlemi.. Görünen,
bilinen ve hissedilen âlem.. Elle tutulabilen âlem..

O ağacın, bir de batını kalbi var.. Belki, onun canlı kalmasını sürdüren kalbleri var.. Özleri var.. Hem de gizli.. Hem bu maddi gözün göremeyeceği şekilde mânâları da var..

— Peki, bunlar nedir ve ne vazifesi var...

Derseniz, anlatalım:

— Onlar, melekût âlemidir..

Yani: Ruhlara mahsus bir âlem.. Maddenin ve dış yapının sözü edilmeyen âlem..

Bu arada; o ağacın, damarlarında akan su aklınıza gelebilir..

Ki, o ağacın çiçekleri o su sayesinde açar.. Meyvelerini o olgun edip verir..

İşte.. O ağacı bu hale getiren, suyun mânâsını sorabilirsiniz.. Mânâsını anlamak isterseniz..

Hemen diyelim:

— İşte o bu Ceberut âlemidir.. Ve:

— KÜN (OL)..

Emrindeki sırdır..

Yani: İsim ve sıfatların, zat namına işler gördüğü âlem..

Sonra.. bu ağacı bir duvar kuşattı.. Sakının ha..

— Bu ağaç..

Deyince.. basit bir ağacı aklınıza getirmeyesiniz.. Yeri, göğü, boşluktakileri ve diğer yaratılmışları hep birden tahayyül edin ve bir ağaç yapın:

— İşte bizim ağacımız budur..

Ve bu ağaca bir hudut çizildi.. Onun rüsumu vardır..

Onun hadleri, cihetlerdir.. Ki onun bu cihetlerini:

— Alt, üst.. Sağ, sol.. Ön, arka.. Yani altı yön.. Şeş cihet..

Şeklinde tarif edebiliriz..

Birşey ki; en yücedir.. Yani: Alâdır. İşte o şey: Onun için en son hududdur.

... Ve birşey ki; en alt derecededir.. Yani: Esfel.. İşte o da: Onun için en alt hududdur.

O mukaddes ağacın resmi belli cisimlerine; önde bulunan emlâk, eflâk, ahkâm ve bazı cismi görünen şeylere; onun varlığına delil sayılan alâmetlere ve izlere gelince.. Ki bunları da şöyle anlatabiliriz:

— Yedi kat sema; bir gölgelik mesafesindedir ki; bunları o ağacın yaprakları saymak icap eder..

Doğuşta ve ona aydınlık vermekte yıldızları afakta açan çiçeklere benzerler.

Gece ve gündüze gelince; onun için iki çeşit aynı örtü sayılır ki: Biri siyahtır.. Öbürü de; beyaz..

Siyah örtüye büründüğü zaman, gözlerden nihan olur.

Beyaz örtüye bürünmekle de; ondaki güzelliklere bakıp görmek isteyenlere aydınlık verir.. Tecessül eyler ve görünür.

Arş, o ağaç için bir mal ambarı ve silâh deposu gibidir.. Kendisi için, her ne ki gerek; oradan temin eder..

Ve o arşta, bu mukaddes ağacın seyisleri ve hizmetçileri vardır..

Hasılı, bütün olup biten ve bu ağaca gelen işler; o arştan gelir..

O ağacın bir kısmı olan melekler her halü kârda o arşa yönelirler.. Ki bunu Âyet-i Kerîmeden anlıyoruz:

— «Görürsün ki: Melekler arş çevresini kuşatmışlar..» (39/75)

Ki böylece, ihtiyaçlarını o yüce hazineden temin ederler..

Teveccühleri, orayadır.. Yükselişleri yine orayadır..

Arşın etrafını sararlar ve çevresinde dönerek tavaf ederler..

Nerede bulunurlarsa bulunsunlar; daima o arşın yönünü gösterirler..

Her ne zamanki, bu kâinat ağacında bir hâdisse meydana geldi; yahut başlarına tepeden inme bir iş geldi; hemen dilek ellerini onun arşı cihetine açarlar.. Yaptıkları bir hata varsa, af dilerler.. Çünkü dileklerini arzedecek başka makam yoktur.

Sebebine gelince: O ağacı yaratan zatın belli bir ciheti yoktur ki; oraya işaret edile..

Malûm bir mekânı yoktur ki; oraya gidile..

Bir keyfiyeti yoktur ki; onunla anlaşıla..

Durum bu olunca: Şayet, onun hizmetine kıyam için arş; onların yöneleceği bir yön olmasaydı.. Teveccüh edecek bir makam bulamazlardı...

... Ve, bütün talepleri, şaşkınlık ve delâletle sona ererdi..

Hakkın her işinde bir değil; binlerce hikmet saklıdır.

Meselâ; arşı vücuda getirmesindeki hikmet, kudretini izhardır.. Zatına bir mahal olsun, diye değil.

Sonra, mevcudatı yaratmasındaki hikmet de; bir ihtiyacına mebni değildir. Ancak, isim ve sıfatlarının izharı içindir..

Düşün ki, onun bir adı da «GAFUR» dur. Elbette bu isme bir zuhur yeri gerek.. Dolayısıyla mağfirete uğrayacak bir varlık lâzım..

Bir ismi de «RAHİM» dir.. Bunun gereği de rahmettir. Elbette bu sıfat için, rahmete uğrayacak bir varlık lâzım..

Keza: «KERİM» de onun bir sıfatı.. Bunun için de, bir varlık gerektir ki: Kerem göre..

İşte varlığın yaratılmasındaki hikmet; bu sıfatların ve diğer isimlerin tecellisini sağlamaktır.

Hasıl-ı kelâm bu KÂİNAT AĞACI'nın dalları, yukarıda izah edilen sebepler dolayısıyla, çeşit çeşit oldu.. Yani: İnsanlar çeşit çeşit oldu. Yani: O insanların hali ve ahvali çeşit çeşittir..

İşte.. O insanlar KÂİNAT AĞACI'dır.. İşleri de meyveleri.

Gerek insanlar, gerekse işleri değişiktir..

Esmâ ve sıfatın adedi kadar.. Ta ki, her bir isim ve sıfatın gereği yerine gelsin..

Söyle anlatmak da mümkün:

Gafur isminin sırrı zuhura gelsin.. Günahkârlar için mağfiret olsun..

İyilik edenler rahmete nail olsun..

Tâat sahipleri fazilet bulsun..

Asiler de, adil sıfatının tecelli şeklini görsün..

Mü'minler nimete ersin..

Kâfirler cezalarını çeksin..

Bütün bunlarla anlatılmak istenen odur ki; yüce Allah, icad edip meydana getirdiği şeylerle birleşmekten, ama onlardan uzak olmaktan da.. Keza,

onlarla bitişmek ve ayrılmaktan da.. münezzehtir.. Hem de mukaddes..

Bu kâinat yokken de o vardı.. Yani: O vardı: Ama bu kâinat yoktu..

Sonra, kâinatın varlığı ona bir fazlalık getirmemiştir.. Yokluğu da ondan birşey götürmez..

Önce ne idiyse.. Şimdi de öyledir..

O yüce Allah, kâinatla ne birlikte idi; ne de ayrı..

Anlamaya çalış.. Ne kâinatla birleşiktir.. Ne de ayrı.

Çünkü vuslat ve ayrılık, hüdü sıfatı icabıdır.. Kıdem sıfatının değil..

Sonra.. ittisal ve infisal bir başka yere nakli ve irtihali gerektirir..

İrtihal ise, bir halden bir başka hale geçmektir.. Zeval bulmaktır. Tağyirdir. Tebdildir..

Onlar, kemâl sıfatı sayılmaz.. Halbuki Cenâb-ı Hakka kemâl sıfatı yakışır..

Cenâb-ı Hakkı, cümle noksan sıfatlardan tenzih ederiz..

Sonra o yücedir.. Zalimlerin dediği ve kâfirlerin isnadı ona ulaşmaz.

Çünkü o, çok çok büyüktür.. Yüceliği için bir son yoktur..

Ulvidir.. Kebirdir..

Biraz da, levh-ü mahfuzdan ve kalemden bahsedelim..

Allah-ü Taâlâ, levhi ve kalemi, bir sultanın kitabı menzilesinde kıldı..

Yani: Anayasası.

Ve.. onda yazılanlar, onun hükümleri mesabesinde..

Sonra.. Onda olanlar kendi hükmüdür.. Müb-rem işleridir.

Onun içinde; yeniden icad edeceği şeyleri de vardır; idam edip yok edeceği şeyler de..

İyiliği ve ihsanı da onda vardır. Keza sevabı ve intikamı da..

Sonra.. Sidre-i Müntehayı yarattı..

İşbu sidre-i münteha, tafsilini yaptığımız ağa-
cın dallarından biridir.

O sidre-i müntehanın altında, hizmetine kaim olanlar kalır..

Bir de, hükmünü infaza memur olanlar..

Orada bulunan vazifelilerin bir işi de bu kâinat ağacında hasıl olan meyveleri Hakka arz-etmektir. Hattâ, o ağaçta duran bazı işleri de.. Ki bunlar saymakla bitmez..

Sonra.. Sultanın kitabından bir nüsha asılı olarak oraya bırakıldı.. Ki bunun adına:

— Levh-ü mahfuz..

Derler..

Bu kâinat ağacında ne zuhur ederse etsin.. Katiyen sidre-i müntehayı aşamaz.

O zuhur eden şeyler: Yok olmak, var olmak, artık, eksik.. cinsinden olabilir..

Bütün bu işlerin, sidre-i müntehayı aşamayışında bir sebep var.. Çünkü, herbirinin belli bir yeri vardır orada..

O makamdan belli bir hazzı vardır..

Resmen çizilmiş bir sınırı vardır..

İşte.. bunun tasdikini yapan bir Âyet-i Kerime:

— «Bizden, herbirimizin ayrı ve belli bir yeri vardır..» (37/164)

Bu ağacın meyvelerinden ne olursa, olsun; üstün veya düşük; büyük, küçük, hakir veya kıymetli; az veya çok.. bunların herbiri için, o sultanın kitabında yer vardır..

— «Küçük büyük hiçbirini bırakmamış; hepsi insayıp dökmüş..» (18/49)

Meâline gelen Âyet-i Kerîme, sözümüzü doğrular..

Kitabındaki hükümleri gereğince sultan, bütün bu ağacın meyveleri için iki hazine yaptı. Biri, cennet, öbürü de, cehennem.. ve:

— Bunları, alın; saklayın..

Emrini verdi..

Ondan çıkan, temiz meyve olduğu takdirde; yeri cennet olur..

Yani: Cennet hazinesine girer..

İşte.. Âyet-i Kerîme:

— «Öyle değil.. İyilerin kitabı elbette İLLİY-YİN» (1) dedir. (83/18)

Sonra.. Bu kâinat ağacı dallarından gelen hangi meyve ki habistir.. Şüphesiz onun yeri de cehennemdir..

Bunu şu Âyet-i Kerîmenin meâli bize bildirir:

— «Öyle değil.. Elbette, kötülerin kitabı SİC-CİN, (2) dedir.» (83/7)

Cennet:

— «Ashab-ı Yemin..» (56/8)

(1) İLLİY-YİN: Bir rivayete göre, burası arşın altında bir yerdir. (Celâleyn)

(2) SİCCİN: Bir rivayete göre burası, iblis ve yardımcılarının yeridir.

Meâline gelen Âyet-i Kerîmede tarif edilen saadet ehli sağıcların evidir.. Bu evin bulunduğu yere gelince; onu da, şu Âyet-i Kerîmeden anlayabiliriz:

— «Turun sağ canibinde..» (19/52)

... Ve çeşitli Âyet-i Kerîmelerin işaretine göre; o: Pek mübarek bir ağaçtan mamuldür.. Sonra o: Hem pâk, hem de temizdir.

Evet.. Cennetin durumu bu..

Cehennemnin durumuna gelince.. O da:

— «Ashab-ı Şimâl..» (56/9)

Meâline gelen, Âyet-i Kerîme ile belirtildiği gibi, şekavet ehli solcuların yeridir..

Ki bunun yapısı da:

— «Kur'anda lânetle anılan ağaç..» (17/60)

Meâline gelen, Âyet-i Kerîmede belirtilen o, lânetli ağaçtan yapılmıştır..

Dünya, mevzuumuz olan ağacın çiçeklerinin teşhir yeridir.. Ama, birer vedia olarak.. Yani: Emanet.. Yani: Geçici..

Âhirete gelince.. onun, yani: KÂİNAT AĞACI, meyvelerine birer karargâhtır.. Ama emaneten değil.. Ebedî, daimî..

Bu kâinat ağacının etrafını bir duvar sardı.. Ki buna:

— Kudret sarması, kuşatması..

Adı verilir.. Çünkü Allah-ü Taâlâ herşeyi —zatı ve sıfatı ile— kuşatmıştır..

Daha sonra.. Allah-ü Taâlâ, o KÂİNAT AĞACI için bir daire çizdi.. Bu dairenin adı da: İrade dairesidir.. Ki bu mânâ da çeşitli Âyet-i Kerîmelerde tecelli eder; ki o:

— «O arzu ettiğini yapar.. Ve dilediği hükmü vermekte serbesttir..» (3/40 - 5/1)

Vaktaki bu KÂİNAT AĞACI kökü itibarı ile yerleşti.. Dalları da sübut buldu: Önü ile sonunu birleştirdi..

... Ve iş böylece; bir sonuç olarak:

— «Taa Rabbına vardı..» (79/44)

... Ve iş, başlama noktasına ulaştı.. Yani:

— KÜN (OL)..

Emri ile başladı.. Ve:

— YEKÛNU (OLUR)..

Emri ile nihayete erdi.. Ki bu garipsenecek bir iş değildir.. Bir işin başında:

— OL..

Emri olunca.. Hele bir de bu emir hükmü geçer bir zattan gelirse.. Sonu elbette:

— OLUR..

Şeklinde biter..

Bu KÂİNAT AĞACI, dal budak ve ekliş itibarı ile ne kadar çeşitli olursa olsun; aslı daima biridir.. Değişmez.. Ki bu bir olma işi:

— KÜN (OL)..

Kelimesinin tohumuna göredir. Keza sonu da yine bir râcidir.. Ki o da:

— KÜN (OL)..

Emridir. Ki bu belki de; yokluk babında bir:

— KÜN (OL)..

Olacaktır..

Bütün bu anlatılanlar; senin için çok dikkate değer şeylerdir..

Şayet birşeyler anlamak ister ve basiret gözünü kullanırsan.. Pek mânâlı şeyler göreceksin..

Meselâ: Göreceksin ki.. Tuba ağacı, zakkum ağacına bağlıdır..

Meselâ: Hak yakınlığı nesiminin serinliği sam yeline karışmış durumdadır..

Meselâ: Vuslat semasının gölgesi; kapkara dumanndan, bir gölgeye karışıktır..

Hasılı, herkes nasibini yer.. Başka türlü olmaz..

Bir kimse bakarsın ki; ağzı mühürlü kâsesinden içer.. Bir başkası da, içmesi elzem olan neyse.. ondan içer.

... Ve bu iki zümre arasında mahrum olan da vardır..

Vaktaki bu vücut çocukları, Hazret-i Hakkın yok gösterdiği âlemden gelip vücut buldular: Üzerlerine kudret nesimleri esmeye başladı..

... Ve onları, hikmet lâtifeleri besledi..

... Ve Hakkın çeşidi çok işlerini; irade bulutları onların üzerine yağdırdı..

İşbu tatlı esen nesimi rûzgâr, letaif gıdası ve irade yağmuru.. Üçü bir araya gelince: Bu KÂİNAT AĞACI'nın her dalı, ezelde kendisine düşen nebatı bitirmeye başladı..

Sonra.. Tabiatı icabı; meyvesine, hastalık ve sağlık kondu..

Bu kâinat tümünden iki unsurdan meydana gelmiştir.

Ve.. Bu iki unsur da:

— KÜN (OL)..

Emrinden meydana gelmiştir..

İşbu iki unsurun biri zulmet, diğeri de nurdur..

Cümle hayır, nurdan gelmektedir.. Şerrin de tümü, zulmetten çıkar..

Melekler topluluğu, nur unsurundan meydana gelmiştir. Bu sebeple, onlardan sadece hayır gelir..

— «Allah'ın kendilerine emrettiği işlerde asi gelmezler..» (66/6)

Şeytan topluluğu ise; zulmet unsurundan yaratıldı.. Bu yüzden bunlar, sadece şerre âlettir..

Âdem ve oğullarına gelince..

Bunların çamurundan hem zulmet vardır; hem de nur..

İşbu sebeple, bunların terkinde: Hem hayır vardır.. Hem de şer.. Hem menfaat vardır; hem de mazarrat..

Sonra.. Onun zatı; marifete ve nekreye kabiliyetlidir. Yani: Ashını bulmaya ve yitirmeye..

Hasılı, hangi maye kendisine galip gelirse.. ona mensup sayılır.

Şayet onun; yani insanoğlunun nur mayesi; zulmet mayesine galip gelirse.. Ve bunun bir sonucu olarak ruhaniyeti cismaniyetini alt ederse.. Meleklerden daha faziletli olur.. Feleki geçer.. ötelere gider..

Tam bunun aksine; insanoğlunun mayesinde zulmet galip gelirse.. Cismaniyeti ruhaniyetini örterse.. O zaman, sadece şeytana tafdil edilir.. Yani şeytandan biraz üstün olur.. Halbuki öbürü meleklerden üstündü..

Bu, melekten üstün olmaz.. Şeytandan da aşağı düşmez.

Vaktaki Allah-ü Taâlâ:

— KÜN (OL)..

Emri toprağından Âdem'i yaratmak için bir avuç aldı.

Hemen sırtını sığadı.. Tâ ki, temizler, kirlilerden ayrıla..

İşbu ameliyeden sonra.. Ashab-ı yemin olanlar; yani, saadet ehli sağcılar Âdemin sırtından çıkıp sağ yanı tuttular.

Keza, ashab-ı şimâl olanlar da, sol canibe geçtiler.. ki bunlar, şekavet ehli solculardır..

Tek kişi, murad olan şeyden ayrılmadı.. Hattâ arzu edilen yanın aksine meyil bile edemedi..

*

Bu anlatılanları dinledikten sonra.. Her kim kalkar da:

— Niçin böyle oluyor?

Derse.. şüphesiz bu sualinde hata etmiş olur..

Bu hatanın sebebini öğrenmek için aşağıda anlatılanları iyi anlayarak okumak icap eder.

Bu KÂİNAT AĞACI üzerinde işlem yapan zat, ki onun bu işlemi taa:

— KÜN (OL)..

Emri tohumuna kadar ulaşır..

İşbu işlemi yapan zat; onun mayesinde unsuru sıkı.. Yayıkta salladı..

Taa zübbesi ve özü meydana çıkıncaya kadar..

O bununla da yetinmedi.. Sonra O süzüleni de yeniden süzdü.. Posası falan kalmadı..

Ne zaman ki o, bu ameliyeyi yaptı: İşin özü ortaya çıktı.

Bundan sonra.. O öze, hidayet nurundan aktı.

... Ve böylece onun cevheri zuhura geldi..

Bununla yetinmedi; daha sonra onu, rahmet denizine daldırdı..

Ta ki, bereketi umuma şamil olsun.

İşte.. bütün bu ameliyelerden sonra, ondan Peygamberimiz Muhammed (s.a.) Efendimizin nurunu yarattı.

Sonra onu, mele-i alâ nuru ile süsledi..

Ta ki, aydınlığı çok olsun ve yükseldikçe yükselsin..

Sonra.. İşbu nuru, her nurun aslı kıldı..

Durum böyle olunca, o nur, yazılış ve plân itibair ile başta gelir.. Ama zuhur sona kalmıştır başka..

Yayılma ve dağılma itibarı ile, hepsinin önderidir. Sürûr yönünden de müjdeçleri.

... Ve.. güzellik tacını da, başlarına giydiren..

O, Hakkın ülfet defterinde, bir güzel vedia gibi durur..

Ve Hakkın ünsiyet cennetinde karargâhını kuran ve onun zatî ünsiyeti ile bir olandır..

Onun ruhaniyet mânâsını, cismaniyeti ile kapadı..

Şuhud âlemini de bu vücut âlemi ile örttü..

İyi düşün ki o, özene özene bu kânatın içinden çıkarılmıştır.

... Ve kâinat onun için yaratılmıştır..

Bunun nedeni de şu mânâdan anlaşılabilir ki: Allah-ü Taâlâ, bu kâinatı yaratırken, onlar üzerinde gücünü göstermek için yarattı.. Onlara ihtiyacı olduğu için değil..

Allah-ü Taâlâ'nın bu kâinatı yaratmasındaki hikmeti; suyun ve toprağın suretini izhardır..

Düşün ki, Allah-ü Taâlâ yarattıklarını yaratırken ve bu mevcudatı meydana getirirken, hiçbir şey için:

— «Ben, yeryüzünde bir halife kılacağım..»
(2/30)

Demedi.. Bu şerefe hiçbir şey nail olmadı; Âdemlik varlığından başka..

Onun insan vücudunu meydana getirmesindeki hikmet; ancak Peygamber (s.a.) Efendimizin şerefini izhardır..

Çünkü bu cesetlerin meydana gelmesindeki hikmet onun vücududur.. Ki, kenziyet kâfi zuhur bulsun.. Yani:

— «Ben bilinmeyen gizli bir KENZ idim. Yani: HAZİNE..»

*

Bu yaratılmışlardan beklenen; kendisini yaratana karşı marifet sahibi olabilmektir..

İşbu marifet için tahsis edilen en güzide varlık, Efendimiz Muhammed (s.a.)'in kalbidir.

Marifet, tümünden tasdik ve iman olunca.. Resûlullah (s.a.) Efendimizin marifeti de sırf müşaheve âyan olunca..

Arada ne kalır..

Marifet halini bulanlar, onun nuru ile buldular.

Ki bunun böyle olduğuna hiç şüphe yoktur; sonra.. diğer yaratılmışlar da onun faziletini itiraf etmişlerdir..

*

Bu cihanın yaratıcısı, Hazret-i Resûlü (s.a.):

— KÜN (OL)..

Emri çekirdeğinden meydana getirdi.

— «O bir ekine benzer ki; filizini yarıp çıkar-
mış ve gittikçe kökünü kuvvetlendirmiştir.» (48/29)

Meâline gelen Âyet-i Kerime de yine onu an-
latır.. Ki bu kuvvetlendirme işini, onun ashabı va-
sıtası ile yapmıştır.. Sonra:

— «Onu kalınlaştırdı..» (48/29)

Cümlesi gereğince, zatına yakınlığı ile ona
kuvvet vermiştir.

— «Kökü üzerine yükselmiştir..» (48/29)

Derken, onun sıhhatli bir zevke sahip olduğu-
na işaret edilmiştir. Sonra da şevke ve içli arzuya..

*

Vaktaki bu Muhammedi ağacın gövdesi zuhu-
ra geldi ve yükseldi..

Ve o ağaç yaprak verdi; büyüdü..

Sonra.. kabul bulutları, çevreden kayarak gel-
di ve onun başını bürüdü.. İşte o zaman, onun var-
lığı tam olarak meydana çıktı. Böylece bütün yara-
tılmışlar, onun zuhuru ile müjdeler aldı, verdi..

İnsan ve cin tayfası onun varlığı ile sevince
gark oldu..

Onun kudumu ile, kâinat baştanbaşa kokula-
ra büründü.

Onun doğumu ile putlar, yerle bir oldu..

Onun bi'seti ile de, dinlerin eski hükmü men-
suh oldu..

Kur'an sırf onun tasdiki için nazil oldu..

KÂİNAT AĞACI onun aşkına coştı.. taştı.. oy-
nadı.. Sonra.. onda bulunanlar da, harekete geçti..

Ama hepsi.. renkler.. renkler ve bayramlıklar.. uçtu.. uçtu..

*

Bu KÂİNAT AĞACI'ndan kopan birtakım kimseler, şimal ehli oldu.. Yani solcu.. Yani solak.. Yani, saadet ehlinin aksı..

Vaktaki risalet rüzgârı esmeye başladı. Ki o risalet müjdesini şu Âyet-i Kerîme getirdi:

— «Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik..» (21/107)

İşbu nesimî havayı, tam bir lütûf ve rahmet eseri olarak:

— «Kendileri için bizden iyilikler alan..» (21/101)

Meâlini taşıyan Âyet-i Kerîmedeki mânâ gereğince tatlı tatlı kokladılar..

... Ve hoş bir rahatlıkla, o havaya doğru meylettiler..

*

Durum, aslında yukarıda anlatıldığı gibi olmasına rağmen; o kimseler ki nezledirler: ya da huzura kabul şerefinden mahrumdurlar..

İşte.. hali yukarıda anlatıldığı gibi olanların üzerine bir sam yeli eser; ama, ilâhî kudretten..

İş böyle olunca, önce var olan tazelik gider.. Yeşil ve güzelken kurur.. yüzündeki alâmeti kaybolur..

Eğer bir felâk ümidi vardıysa, o da kalmaz; gider.. Hepsi meysus ve mükedder olur..

Bu mübarek dalın bir sırrı vardır ki o: Varlık ağacının aşısından peyda olur.

Bir de vücut sedeflerinin incisinden.

Yukarıda bahsi edilen mübarek dal, anlaşılacağı gibi, Hazret-i Resûl'dür.

Ona salât ve ona selâm.

Onun ruhaniyetinin özü, şu Âyet-i Kerimele-
rin ruhunda saklıdır:

— «Ey nebi, biz seni, hakikaten bir şahid, bir
müjdecî ve bir korkutucu ve Allah'a kendi izni ile
davetçi, aydın ve kandil olarak gönderdik..» (33/45
- 46)

*

O yüce Resûl (s.a.) bu kâinat karanlığında
bir lâmbadır..

Varlık cesedinin de ruhudur..

Allah-ü Taâlâ; yere ve semaya hitap etti ve:

— «İkiniz de, ister isteyerek, isterse istemeye-
rek, gelin...

Dedi.. Bunun üzerine onlar da:

— İsteyerek geldik..

Dediler..» (41/11)

*

Ona, yani:

— Geliniz..

Emrine ilk icabet eden Kâbe oldu.. Bu yerden..

Semadan ise.. Tam Kâbe'nin hizasına gelen
kısm..

Ve.. o Kâbe toprağı, bir türbe oldu.. Yani: Zî-
yaretgâh.. Sonra.. yeryüzünde de bir iman mahallî..

Allah-ü Taâlâ, Âdem (s.a.)'in yaratılması için
yeryüzünden bir avuç toprak aldıracağı zaman,
Kâbe dışında kalan yerlerden de aldirdı.. Ve:

— Bu iyi, bu da kötü..

Diye bir ayırma yapmadı.. iyisinden de aldı.
Kötüsünden de..

Ama Resûlullah (s.a.) Efendimizin toprağı sadece Kâbe mevziinden alındı.

Ki orası, Allah-ü Taâlâ'ya iman mahallidir. Sonra Resûlullah (s.a.) Efendimizin toprağı ile, Âdem'in ki birbirine karıştırıldı.

Böylece, her ikisi de bir hamur haline geldi..

Ha.. az daha unutuluyorduk: Eğer Âdem'n toprağına Resûlullah (s.a.) Efendimizin toprağından bir katılma olmasaydı; Âdem (a.s.)'e icabet eden olmazdı..

Ve.. Allah-ü Taâlâ'nın:

— «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?..» (7/172)

Sualine müsbet cevap verecek kudreti hiç kimse kendinde bulamazdı..

İşbu anlatılan mânâ, Resûlullah (s.a.) Efendimizin şu Hadis-i Şerifinde gizlidir:

— «Âdem su ile toprak arasında iken, ben Peygamberdim..»

Bu mânâyı iyi anlamak icap eder..

*

Bütün bu vücut ve bereketi; Resûlullah (s.a.) Efendimizin onlardaki bereketi sayesinde meydana geldi..

Vaktaki, Allah-ü Taâlâ'nın muradı, onların kendilerine olan şهادetlerini almak oldu.. Onlara o şahadet günü sordu:

— «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?..» (7/172)

İş bu suale, çamurlarında, o nübüvvet hamurundan karışmış olanlar, hep birden:

— Evet..

Dediler.. Allah'ın izni ile dilleri açıldı; müsbet cevap verdiler..

*

Her kimin ki, tînetinde ondan bir parça vardı; ezelde kendisine o nübüvvet çamurundan bir nasib verilmişti; kendisi ile kaldı.. Ve.. bu âleme kadar geldi..

O nasip, onun arkadaşı oldu; bu his âleminde zuhur etti..

... Ve onun zuhuru bu âleme gelenin şeklinde oldu..

İşbu anlatılan mânâ, böyle zuhur eyledi.. Ta ki, esas dâvâ hakikat ola..

... Ve anlatılan ruhanî mânâ, cismanî cesedin hizasında meydana gele..

Bir zamanlar, zulmete dalmışken; cesed de böylece nura gark olsun artık..

Onun gösterdiği yola diğer duygular da aydınlığa kavuşsun..

Ve.. ameli isyan değil; hep taat olsun..

*

O kimsenin ki tîneti bozuktur; ve o mübarek nasibi almaya kabiliyeti yoktur..

... İşbu sebeple: Ancak ondan bir eser kalmıştır üzerinde.. ki bu da, şahidler huzurunda itiraf ettiği miktardır.. Ve o günkü ikrar yerinde kaldığı kadardır..

Daha fazlası yok.

Sonra.. aradan zaman geçince, ondan da eser kalmadı..

O kimsenin çamurundaki bozukluk sebebi ile o eser de yok oldu..

Kalmadı; eriyip gitti.

Sanki o mübarek maye onda bir emanet idi; dönüp geldiği yere gitti.

Çünkü o kimse, onu korumaya ehil değildi..

Bu bir iman işidir. Ki, kâfir zümrenin kalbinde emaneten durur..

Sonra.. Ayrılır; gider..

O iman, ancak mü'min kulların kalbinde devamlı durur..

İşbu mânâ, Resûlullah (s.a.) Efendimizin şu Hadis-i Şerifinde gizlidir:

— «Her doğan çocuk, o yaratılış üzerine doğar ki, Allah-ü Taâl, onu, o şekilde yaratmıştır..»

Yani onlar:

— «Ben sizin Rabbiniz değil miyim?..» (7/172)
Hitabına verdikleri cevapta aynıydılar..

Aynı hitabı duydular.. Ve:

-- Evet..

Şeklindeki cevabı, birlikte verdiler..

Çünkü varlıklarını meydana getiren zerrelerin hepsine, o nübüvvet hamuru sari idi..

Çünkü ezeli ilim, öyle icap ettiriyordu; onun gereği de mutlaka yerine gelmeliydi..

Nitekim eksiksiz geldi..

Her kim ki; verdiği karar üzerinde karar kıldı..
Onu, küfür ve inkâr tuttuğu yoldan alamadı..

Hattâ, bu KÂİNAT AĞACI hâdiseleri de.. Onda; büyüme, artma da.. Süsler püsler de..

Sonra.. Bazı, fikrî meyveler de.. Bazı şevke benzer haller de..

Muhkem zevkler de onu yolundan alamaz.. O mayeyi özünden silemez.. Keza, sırlar âlemindeki safa da..

Keza ilâhî bağışın tatlı nesimî de ona bir zarar vermez.. Aynı şekilde büyüyüp yükselen amel-ler de.. Keza iç âlemi temizleyen haller de..

Nefis riyazetinden hasıl olan tatlı yeşil yaprak- lar da onun zararına olamaz.. Kalblerin, kendi ken- dine yaptığı münacaatlar da onu tesiri altına ala- maz.

Keza, sırlar âlemindeki dereceler, ruhanî mü- şahedeler de onun için önemli olamaz.

Onun gönlünde biten hikmet çiçekleri de ona dokunamaz..

Hattâ, marifet halinden doğan lütûflar da.. Keza, ötelere suud edip aşan tatlı nefesler de ona göre, hiç sayılır..

Sonra.. O kimsenin daldığı mânevî umman ya- nında ünsiyet çiçeklerinin demeti nedir?.

Ruhanî havanın esintisi nedir?..

Aslı üzerine kurulan, ihtisas ehlinin mertebe- leri nedir?..

Özünde nübüvvet sırrını taşıyan, seçilmiş kul- lara verilen makamı neyler?..

Yalnız mertebe olarak sıddıkların mertebesini ne'der?

Hakka yakın kulların devamlı münacaatı ne oluyor ki?..

Mahabbet ehlinin müşahedesi de bunlara ek- lense yine de o nübüvvet sırrını taşıyan kimsenin gönlünde bir yer tutamaz..

Belki de:

— Neden böyle?.. Bunlar bu kadar önemsiz mi ki?..

Diyeceksiniz..

Hayır öyle değil.. Mesele başka..

Çünkü bunların hepsi, Muhammedî aşının bir sonucudur..

Bütün bunlar, onun nurundan bir kıvılcımdır..

Onun kevser ırmağından akıp gelen bir boydur.. soydur.. koldur..

Onun iyiliği özünden hasıl olan bir gıdadır..

Onun hidayet beşiğinde bir mürebbidir.. Terbiyecidir.. Yetiştiricidir..

İşbu sebeptedir ki; onun bereketi umuma şamdır..

— «Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik..» (21/107)

Âyet-i Celilesi gereğince, rahmet kanadı cümle yaratılmışlar üzerine gerildi..

*

Resûlullah (s.a.) Efendimizin şanı şerefi ki yukarıda anlatıldığı gibi oldu, onun bu şanını ve şerefini tebcil için cihan sergisi açıldı..

Gece ve gündüz emrine teşhir edildi.

Şerefine merasimler tertip edildi..

Kıtaların hududu onun için tesbit edildi..

Nam-ı Şerifi, her yerde yad edilmeye başlandı..

Onu tasdik için, cümle embiyadan ahd alındı..

Bir de, onun hakikat bağına sarılalar diye..

Onun şariat gelini, bütün etbana ve etrafına tercih edildi..

Onun nübüvveti ile, peygamberlerin peygamberliği son buldu.. Kitabı ile de kitaplar.

Risaleti ile de risalet vazifesi hitam buldu..

*

Onun yüce şanını kısaca öğrendikten sonra, dinle.. Diyeceğimiz var:

Her kim, onun şeriatına sığınır.. selâmeti bulur..

Kim onun, millet bağına yapışır.. kurtulur..

Bütün bunlar, yani selâmet ve kurtuluş, diğer peygamberlerde müşahede edilmiştir.. Yani, O'nun sayesinde..

*

Vaktaki Âdem (a.s.) Resûlullah (s.a.) Efendi-mizi vesile ittihaz etti: Kınanmaktan kurtuldu.

Vaktaki, o yüce Nebî (s.a.) İbrahim (a.s.)'in sulbüne intikal eyledi: Ateş ona, serin ve selâmet oldu.

O yüce inci, İsmail sedefine girince, namına bir kurbanlık koç indi.

*

Bu KÂİNAT AĞACI'nda, ashab-ı yemin; yani: Saadet ehli olan sağcılar dalının meyvesi şu Âyet-i Kerîmede gözüktür:

— «Allah onları sever; onlar da Allah'ı severler..» (5/45)

Ashab-ı şimal, yani sol canıbi tutan zümre dalının meyvesi de şu Âyet-i Kerîmede beyan buyrulur:

— «Sen onlar arasında bulundukça; Allah onlara azab etmeyecektir..» (8/33)

Sabikun, yani ilkler ve tam yakınlar dalının meyvesi ise, şu Âyet-i Kerîme ile beyan buyrulur:

— «Muhammed, Allah'ın Resûlüdür. Kendisi ile beraber olanlar, küffara karşı şiddetli; fakat kendi aralarında merhametlidir..» (48/29)

*

İşte.. anlatıldığı veçhile, o yüce peygamberin bereketi bütün afakı kapladı.. Onsuz hiçbir yer kalmadı..

Diyecekleri tamam oldu.. Hükmü ve nüfuzu her yanı tuttu..

Durum ki, anlatıldığı gibi oldu: Âdem (a.s.) onun isminin şeklinde yaratıldı..

Onun ismi ise, MUHAMMED idi.. (aslı olan Arap harflerine göre..)

Şöyle ki:

Âdem'in (a.s.) başı bir daire biçimine girdi.. Ki bu: O mübarek ismin başındaki (MİM) oldu.

Ellerinin yana salınış şekli ile de, (ha) meydana geldi..

Karnı ile de ikinci (mim) şeklini teşkil etti.

Ayaklarının açılışı şeklinde ise, (dal) harfini andırdı..

İşte.. böylece Âdem (a.s.)'in sureti: Muhammed (s.a.) ism-i şerifi suretinde oldu..

*

Biraz da:

— Kâinat onun şekline göre yapıldı..

Sözümüzü tafsil edelim..

Bilindiği gibi âlem ikidir. Biri mülk, öbürü de melekût..

İlki bu görünen âlem.. Öbürü de gayb âlemi..

Bu dış âlem, onun cismaniyetine, yani dış şekline göre tanzim edildi..

Öbür gayb âlemi ise, onun ruhaniyetine göre tertip edilmiştir..

Bu süfli âlemin kesafeti; onun zahırî cisminin kesafetine göredir..

Ulvî âlemin letafeti ise, onun letafeti ile ölçülür.

Yeryüzünde ne kadar dağlar varsa.. hepsi yeri tutan direk hükmündedir.. Ki bu, onun mübarek cesedini dik tutan kemikler menzilesindedir..

Yeryüzünde ne kadar dolu deniz varsa.. akan ve akmayan.. tatlı veya değil.. Bütün bunlar onun damarlarında akan kan menzilesindedir. Bir de onun aza geçitlerinde sakın duran kan..

Onlardaki tatlıların çeşitli oluşlarına gelince: Onların tatlarının çeşitli oluşlarına rağmen, durum bundan başka olmaz..

O ki, tatlıdır; tükürüğünü andırır.. Yenen ve içilen şeylere karışınca, onları güzelleştirir..

O ki, tuzludur; gözünden akan suya benzer. Gözdeki yağı korur..

O ki, acıdır; kulak suyu böyledir.

Ki bu su, kulağı kurttan böcekten korur.. Bu su, ona zarar vermek için içeri gireni öldürtür..

Onun mübarek ceset yüzüne gelince..

Kıl biten kısımlar, münbit yere benzer.. Bitmeyen yerler ise, çorak yere, araziye.. Ve buradan bitki ummak muhaldir..

Sonra.. yeryüzünde bazı büyük denizler vardır ki: Onlardan bazı ırmaklar meydana gelir.. Bazan da, küçük akıntılar.. ki, insanlar bu ırmak ve akıntılardan faydalanır..

Bütün bunların benzeri, onun mübarek cesedinde vardır.. Meselâ can damarı ve diğer ona benzeyen damarlar.. Ki orası, bütün vücuda kan dağı-

tır.. Hattâ vücuttaki bütün damarlar, bütün kanını ve canını ondan alır..

*

Buraya kadar sayılanlar, onun süfli âleme ait bir misâli idi.. Ulvî âleme gelince.. onun zahirdeki misâli de, sema âlemidir. Anlatılacak misâllerden çıkarmak mümkündür.

Allah-ü Taâlâ, oraya bir güneş yerleştirmiştir.. Ki onunla, yer ehlini aydınlığa kavuşturur..

Tıpkı semaya koyduğu güneş gibi, bu cesede de ruh koydu.. Ki bu cesed onunla yolunu bulur.. Ölüm sonunda kaybolup gidecek olsa.. Cesed tümünden karanlığa gömülür.

Sonra cesetteki akıl da, semadaki aya benzer.. Bazan artar; bazan da eksilir..

O, önceleri küçücüktür.. Ki onun adı: Hilâl'dir.. Ki bu, çocuğun çocukluk anındaki akli gibidir..

Sonra artar.. Ayın tamam olup bedir halini aldığı gecelerdeki gibi..

Sonra.. Gökte, beş yıldız yaratılmıştır.. Ki bunlara:

— «Akıp akıp yuvasına dönen yıldızlar..»

(81/16)

Meâline gelen Âyet-i Kerîme ile işaret edilmektedir.. (1).

İşbu yıldızlara misâl, insanda bulunan: Tatma, kok ualma, bir şeye değme, duyma ve görmeden ibaret olan duygulardır..

*

(1) İşbu beş yıldız; Zuhâ, Müşteri, Merih, Zühre ve Utarid'dir...

Sonra Allah-ü Taâlâ arşı ve Kürsi'yi yarattı.

Allah-ü Taâlâ arşı yarattı ve orayı kullarının kalbine bir yönelme yeri haline getirdi.

... Ve orayı bir mahâl eyledi ki: Eller oraya doğru uzanır.

Ama orası; ne zatına bir mahaldir.. Ne de sıfatına bir cinas..

Belki de:

— «Rahman istiva etti.» (20/5)

Âyet-i Kerîmesine bakılarak bir hüküm verilebilir; ama dikkat gerek..

Rahman, Allah-ü Taâlâ'nın bir ismidir..

İstiva ise; onun naati ve sıfatıdır..

Halbuki onun naati ve sıfatı zatı ile kaimdir..

Arşa gelince.. Onun yarattığı mahlûk şeylerden biridir.. Ona bitişmiş değildir.. Hattâ değmesi bile yoktur.. Ona yüklenmiş olamaz.. Kaldı ki böyle birşeye ihtiyacı da yoktur.

Arş böyle.. Kürsi'ye gelince.. Orası sırlarına bir kapıdır. Nurlarına da bir örtü..

Şu Âyet-i Kerîme mânâsına göre, emanet olarak bırakılan cümle vedla oradadır:

— «Onun kürsi'si yeri ve semaları kapladı..» (2/255)

*

Şimdi.. Arşı ve kürsi'yi biraz daha mânâlandıralım.. Yani: Yüce Peygamberin (s.a.) zahiri varlığına göre..

Kürsi menzilesinde sine vardır.. Çünkü ilimlerin tahsillâtı oradadır.

Orası, kalb ve nefis kapısına açılan bir saha gibidir..

Sonra.. ondan iki kapı açılır.. Biri nefse.. öbürü de kalbe..

Oradan dışa akanlar, iki şekilde gelir.. Biri nefisten, öbürü de kalbden.

Gelenler, kalbden gelir; hayır olur.. Ya da nefisten şer olarak gelir..

Ne gelirse gelsin; hepsinin hasılat yeri sinedir.. Diğer duygulara da oradan yayılır..

İşbu anlatılanlar, şu Âyet-i Kerîmenin mânâsını ifade eder:

— «Sinelerde olanlar, derlenip toparlandığı vakit..» (100/10)

*

Kalb de arş menzilesindedir..

Onun bir arşı semadadır ki yeri bellidir.. Ama öbürü yeryüzünde bir mesken haline getirilmiştir..

Sonra.. Kalblerin arşı, semadaki arşlardan çok daha faziletlidir..

Çünkü semadaki arş, bir şeyi içine alamaz. Herhangi bir şeyin hâmilî de değildir.. Kaldı ki, bir idrake de sahip değildir..

Ama bu kalb olan arş, öyle bir şeydir ki, her zaman ona Hak nazar eder.. Onda tecellisini gösterir..

Sonra.. Ona semadan keremini indirir..

Aşağıdaki kudsi hadis, bu mânâyı pek güzel dile getirir:

— «Beni semalarım alamadı.. Keza yerim de.. Ama mü'min kulunun kalbi beni aldı..»

*

Sonra, Allah-ü Taâlâ, âhiret âleminde, cenneti ve cehennemi yarattı.

Oralarda nimetler ve azaplar sakladı..

Onların biri, hayrın hazinesidir; diğeri şer anbarı..

Tıpkı bunun gibi, dünyada hayrın hazinesi, kalbin siyah noktacığdır.. Hayra mekân orasıdır..

Ve.. orayı, mü'min kuluna Hak cennet eylemiştir..

Çünkü orası, müşahede mahallidir..

Çünkü orası, tecelli ve münacaat mahallidir.. İnen ilhamın, vahyin yeridir..

Çünkü, nurların menbaıdır; kaynağıdır.. gözesidir..

Nefis ise, cehennem menzilesindedir. Sebebi-ne gelince, orası şerre bir kaynaktır.. Vesveselerin mahallidir..

... Ve şeytanın otlağıdır.. Zulmet, ve karanlık yeridir..

*

Levh ve kalem ise, kâinat ve yaratılış kitabından bir nüshadır.. Taa, kıyamete kadar olmuş ve olacakların yerini belli eden bir kitabın suretidir...

Melekleri, kendilerine emrolunan intinsah etmek için yarattı..

Onlar, kendilerine gelen emri yazarlar.. Mahvi yazarlar, isbatı yazarlar.. Ölümü yazar; hayatı yazarlar.. Eksiği yazar; artığı yazarlar..

Bu durumda zahirdeki bu dil; kalem menzilesindedir. Sine ise: Levh..

Dilden ne çıkarsa.. zihin onu, sinelerin levhasında rakama döker..

Kalb idaresi, sineye ne sarkıtırsa.. dil ondan anlatmaya başlar.. Tıpkı bir tercüman gibi..

Sonra.. Allah-ü Taâlâ, duyularını kalbin elçileri eyledi..

Meselâ: Kulak onun bir elçisidir; ama casusu olarak..

Göz onun, yani kalbin bir elçisidir; ama bekçisi olarak..

Keza, dil onun bir elçisidir; ama, tercümanı olarak..

*

Sonra, Allah-ü Taâlâ, insanda bir başka hasa yarattı.. Ki bu: Bir delildir..

İşbu delil, kendi rububiyetinedir.. Bir de, Hz. Resûl'ün risaletine dâirdir.

Ve.. bu delil; bizatihi insanın, görünen dış yapısıdır..

Vakta ki, bu insanın dış yapısı, bir müdebbire muhtaç duruma düştü: Başlıca onun müdebbiri ruh oldu..

Ama bu ruh, onda tek bir müdebbir oldu..

Ama bu ruh, görülmez..

... Ve onun belli bir şekli de yoktur..

Sonra. Cesette, ona tahsis edilen belli bir yer de yoktur..

Cesette herhangi birşeyin hareketi, ancak ondan, yani ruhtan gelecek bir şuurla ve onda bilecek bir arzu ile olabilir..

İnsan, bir şeyin herhangi şekliyle var veya yok olduğu hissini mi duyacak, ya da bir şeye dokunup durumunu tesbit mi edecek?.. İşte.. bütün bu anlatılanlar, ancak insandaki ruhla tahakkuk etmektedir.

*

Tıpkı yukarıda anlatıldığı gibi.. İnsan için ruh nasıl elzem ise.. Yani bir müdebbir olarak.. Yani bir yönetici olarak..

Bize görünen ve görünmeyen âlemler için de, aynı şekilde bir müdebbir ve bir yönetici gerekir..

Yani:: İnsanları da içine alan âlemlere bir ruh elzemdir..

... Ve bu, vardır..

Sonra.. bu kâinatın yöneticisi için bazı vasıfların bulunması gerekir..

Ki, o vasıfların, başında şunlar gelir:

Tek olmak.. Yani: Vahid..

Âlim olmak.. Yani, o yüce yöneticinin yurdunda olup bitenleri tümünden bilmesi icab eder..

Bütün hadiselerle hâkim olmalıdır.. Yani: Kadir.. olmamasına veya olmasına..

Ve.. böyle bir zat vardır.. Hem de şüphesiz..

Onun bir belli şekli yoktur.. Yani: Keyfiyetten münezzehtir..

Keza; benzeri, misali de yoktur..

Görülen bir şey de değildir..

Bir yeri, mekânı da yoktur.

Parçalanmış, bölünmüş veya böyle bir parçalanma ve bölünme gibi şeyler de onun için keza düşünülemez..

Hissî bir vasıta ile, elle tutulan ve dağıtılan bir şey olması da imkânsızdır..

Ondan bir parça koparılıp alınamaz da..

Bütün bu sayılanlar, onun şanını, şerefini anlatmak için sayıldı..

İşte onun durumu, sonradan olma fanilerin durumuna hiç uymaz..

Onu daha iyi anlayabilmek için meâlî şu olan Âyet-i Kerimenin ruhuna nüfuz etmeye çalışalım:

—«O'nun benzeri yoktur. O, görür, işitir..»
(42/11)

Allah-ü Taâlâ'nın iki resûlü —elçisi, sefiri— vardır.. Biri zahirde, yani dışta.. madde plânında.. Öbürü de batında.. Yani ruh ve mânâ plânında..

Zahirdeki Resûlü: MUHAMMED-ür-RESÛL-ÜL-LAH.. (s.a.)

Batındaki resûlü: Cibril.. (a.s.)

Cibril, Allah-ü Taâlâ'nın manevî bir elçisidir.. Bunu demeye hacet yok.. Çünkü: Resûlullah (s.a.) Efendimize, ümmetî huzurunda vahyi getirdi.. Ama, onu ne kimse görebilirdi.. Ne de hissedip sesini duyabilirdi.. Haliyle, tanınmaları da mümkün olmadı..

Bu nasıl böyle ise.. Yani: Kâinatı yaratan yüce Hakkın nasıl iki elçisi varsa.. Bu insan yapısını idare edenin; ki, o: Ruhtur..

İşbu ruhun da iki elçisi vardır.. Yani: Biri zahirîdir.. diğeri de batınî..

Ruhun, insandaki batınî elçisi; iradedir.. Zahirî elçisi de, dil..

İrade; bunda, Cibril menzilesindedir. Vahyini dile iletir..

Dil ise, iradenin bir tabircisi ve tercümanıdır..

Yukarıda; irade nasıl Cibri makamında gösterildi ise; dil de, Resûlullah (s.a.) Efendimizin durumuna bir misal olarak gösterilebilir..

*

Durum bu olunca.. Şimdi; herşeyin delilini kendinde araman gerek..

Sonra.. Allah-ü Taâlâ; senin varlığında.. Onun yani, Resûlullah (s.a.) Efendimizin nübüvvetinin sıhhatına ve risaletinin doğruluğuna nasıl deliller ihdas etmişse.. Aynı şekilde, getirdiği şeriatın sadakatine de deliller ihdas etmiştir..

Keza, sünnetine uymak yönünden de.. Hal böyle olunca.. Esas beş elde toplanır..

Aşağıda sayılacak bu esas şeyin hepsi beş üzerine kurulmuştur..

Ki o beş esasın başta gelenini başlıca Resûlullah (s.a.) Efendimizin şu Hadis-i Şerifinde bulabiliriz..

Şöyle buyurdular:

— «İslâm, beş temel üzerine kuruldu..

a) Allah'tan başka ilâh olmadığına ve Muhammed, Allah'ın Resûlü olduğuna şهادet etmek..

b) Namaz kılmak..

c) Zekât vermek..

d) Ramazan ayında oruç tutmak..

e) Allah-ü Taâlâ'nın mukaddes beytini tavaf etmek..»

Birinci esas buydu.. İkincisine gelince: Farz olan namazlardır.. Ki bu da beştir..

Üçüncüsüne gelince.. Bu da zekâtıdır ki.. Nisab itibarı ile, bu da beştir (').

Dördüncü esasa gelince: Resûlullah (s.a.) Efendimiz ve onunla beraber olan dört halifesidir.. Ki onlar: Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'dir..

(1) İkiyüz dirhem gümüşün zekâtı beş dirhem olduğu gibi..

Allah onlardan razı olsun..

Beşinci esas ise; ehl-i beyttir. Ki bunlar: Resûlullah (s.a.) Efendimiz, Hz. Ali, Hz. Fâtıma, Hasan ve Hüseyin'dir..

Allah onlardan razı olsun..

*

Şimdi dinle..

Dini erkânın yerine getirilmesi, ancak, Resûlullah (s.a.) Efendimizin şeriatını bihakkın yerine getirmekle, ashabına karşı sevgi ve yakınlarına bağlılıkla mümkün olacağına göre.. Yukarıda sayılan beş şeyin herbiri için sende deliller kaldı; bak..

Yani: Yukarıda sayılan beş şeye..

Başta, İslâm'ın binası olarak kabul edilen beş şeye; sendeki benzer, beş duygundur.

Yani: İşitmen, görmen, tutman, koklaman ve tatman..

İşbu duyguların herbiri ile ayrı ayrı şeyleri tadar ve değişik şeyleri öğrenirsin..

Keza yukarıda sayılan beş erkânla da, herşeyin mânevî zevkine erersin.. İrfan sahibi olursun.. Rahman olan Allah-ü Taâlâ'ya karşı marifet sahibi olursun.. Yakın hallerine dair ilimleri bulursun..

Önce göz duygusunu ele alalım: Bu, seni namazın erkânlarını yerine getirmeye davet eder..

Resûlullah (s.a.) Efendimiz:

— «Gözümün nuru namazdadır..»

Hadis-i Şerifini bu mânâda buyurmuştur..

Bir şeyi ellemek, tutmak, almak ise, seni zekâtın edâsına davet eder..

Alah-ü Taâlâ hablbine şöyle ferman buyurdu:

— «Onların mallarından belli bir kısmını sadaka olarak al..» (9/103)

Zevk duygusuna gelince.. O da seni, yemek tadını almayı terke davet eder. Ta ki; oruç vazifesini eda edebilsin..

Duyma işine gelince.. O da seni, hakikî daveti duymaya çağırır..

Bu davet, şu Âyet-i Kerîme ile sabittir:

— «İnsanları, hacca davet et..» (22/27)

Koku alma duygusuna gelince.. O da, tevhd nefeslerini almaya çağırır..

Bu mânâyı da, Resûlullah (s.a.) Efendimizin şu Hadis-i Şerîfinden anlıyoruz:

— «Ben Rahman'ın nefesini; Yemen canibinden almaktayım..»

İşte.. Anlatıldığı gibi, sende ve her insanda bulunan bu beş duygu, seni beş erkânı ikameye davet eder..

Anla, bul ve yoluna koyul..

Sağ elinde beş parmak yaratıldı.. Bu, Hazret-i Resûl ve onunla beraber olan dört halifeye delâlet eder..

Yani: Hz. Ebûbekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali'dir..

Allah onlardan razı olsun.

*

Şimdi bir menkıbe:

Allah-ü Taâlâ Âdem (a.s.)'i yarattığı zaman, Peygamber (s.a.) Efendimizin nurunu onun alnında kodu..

O nuru gören melekler, Âdem (a.s.)'i karşılıyor ve ona selâm veriyorlardı..

Âdem (a.s.) ise onu göremiyor; bu sebeple üzülüyordu..

Yalvardı:

— Yâ Rabbi, oğlum Muhammed'in nurunu ben de görmek dilerim..

O nuru, gözümün görebileceği duygularımdan birine getir..

İşbu duaya icabet oldu; ve o nur, sağ elin şehadet parmağına geldi.

Âdem (a.s.) ona bir baktı.. Ne görsün.. parlıyor.. Nurlu mu, nurlu..

Hemen o şehadet parmağını kaldırdı ve şehadet getirdi:

— Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur.. Ve Muhammed Allah'ın resûlüdür..

O şehadet parmağına:

— Musabbaha..

Adının verilmesinin sebebi de bu şehadettir..

Bundan sonra.. Âdem (a.s.) münacaat etti ve yalvardı:

— Yâ, Rabbi, sulbümde bu nurdan kalan var mı?..

Şu cevabı aldı:

— Evet var.. Ki onlar, onun ashabıdır.. —Arkadaşlarıdır..—

İşte adları: Ebûbekir, Ömer, Osman ve Ali..

Bundan sonra.. Onların nurunu da Âdem'in (a.s.) göreceği yere getirdi..

Hız. Ali'nin nurunu Âdem (a.s.)'in baş parmağına getirdi.. Hız. Ebûbekir'inkini orta parmağına, Hız. Ömer'in nurunu onun yanındaki parmağa.. Hız. Osman'inkini küçük parmağa yerleştirdi..

Bundan sonra.. Âdem (a.s.)'e şöyle denildi:

— Böyle yapışımındaki hikmet odur ki: Hepsi-ni avuç içinde rahatça kavrayabilesin..

Yani muhabbet üzere.. Ve aralarında bir fark gözetmeyesin..

Yani, Muhammed (s.a.) ile bu dört halifesi arasında..

Çünkü Allah-ü Taâlâ, şu Âyet-i Kerime ile onların aralarını bir eyledi:

— «Muhammed Allah'ın resûlüdür.. Ve onunla beraber olanlar..» (48/29)

*

Sol eldeki parmaklara gelince.. O da, beş varlığa delâlet eder ki.. Onlar da Ehli Beyt'tir..

Onlar, öyle bir ehl-i beyttir ki; Allah-ü Taâlâ, onlardan kiri gidermiştir:

Bu durum şu Âyet-i Kerime ile de sabittir:

— «Allah'ın muradı odur ki, sizden kiri gide-re.. ey ehl-i beyt..» (33/33)

Resûlullah (s.a.) Efendimiz bu Âyet-i Kerime için şöyle buyurdu:

— «Bu âyet hakkımızda nazil oldu.. Ben, Ali, Fâtıma, Hasan ve Hüseyin..»

*

Ayak parmaklarına gelince.. O beş parmak sana bir başka mânâların kapısını açmaktadır.. Ve beş vakit namazı hatırlatmaktadır.. Ki Allah-ü Taâlâ onları farz kılmıştır.. Ve sen, onları ayakta edâ edeceksin..

Ayak ve ondaki parmaklar, yeryüzünde Allah'ın hizmetçileridir..

Hizmetçilik ise, ancak ayaklarla olur..

İşbu mânâ icabı, sağ ayağın, beş vakit namazı hatırlatmaktadır..

Sol ayağın parmakları ise.. Zekât nisabına işa-rettir.. Ki o nisab: İkiyüz dirhemde beştir.. İşte..

Sol ayağın parmaklarının beş oluşu bu beşe işa-
rettir..

Namazla zekât, yanyana gelir.. Bu sebeple iki
ayağın parmakları yanyana namaza ve zekâta
işaret sayılır..

*

Sonra.. Allah-ü Taâlâ, sende ölüme ve dirilme-
ye delâlet eden şeyleri de yarattı..

Aynı şekilde; kabir azabına ve nimetine delâ-
let eden şeyi de yarattı..

Bütün bunlara delâlet eden: Uykudur..

Uyuyan kimse, kötü bir düş görürse.. sıkılır..
azap görür..

Kaldı ki, uyuyan kimse; dıştan bakılınca.. ölü-
ye de benzer..

Duygularını o an için kaybeder..

Duyamaz, göremez ve bir şeyi idrâk edemez..

Uykudan uyanınca.. Allah-ü Taâlâ, ona yeni-
den görme duygusunu verir.. İşitme hassesini geri
getirir.. İdrâk ihsan eyler..

Bundan sonra o: Görmeye ve duymaya baş-
lar..

Yani: Görme ve duyma hassesi ile.. Yani: Bu
zahirdeki kulak ve göz vasıtası ile..

Bütün bu olanlar; uykuda olur ki, orada, bu
göz yoktur..

Sonra.. orada görmeye başlar.. Bakar ki, nef-
si istediği yöne gidiyor..

Yiyor ve içiyor..

Bütün bunlar, ölüp kabre giden bir kimsenin
kabrinde görebileceği cinsten şeylerdir: Nimet ve
azab cinsinden..

Ve.. kabirde olacak bu işler; öldükten sonra..
dirilinceye kadar geçen zaman arasında olur..

Uyku zamanının tamam olunca.. Allah-ü Taâlâ seni diriltir.. Ama senin arzunla değil.. Senin dileğinle değil..

Uykudan hiç uyanmamayı başarabilsen.. O zaman, öldükten sonra; dirilmemeyi de başarır sayılırsın.. Ama bu senin için muhal..

İşbu durum; öldükten sonra dirilmeyi inkâr edenlerin yalanını meydana çıkarır..

Onların bu inkârı, sadece bilgisizliklerini ortaya atar..

İşte.. bu inkârcı zümre, dehriyye ve zındıklar namları ile bilinen feylesoflardır..

Sonra.. Anlattığımız mânâ; kabir azabını, nimetini ve sorgu suâli kabul etmeyenlere de bir reddiyedir.. Ki, bunlar da: Muteziledir..

*

Bilesin..

Allah-ü Taâlâ halkını üç sınıf olarak yarattı..

... Ve bunların tarifini de, şu şekilde yaptı:

— «Allah-ü Taâlâ her canlıyı sudan yarattı.. Ve onlardan bir zümre karnı üzerine sürünür..» (24/45)

Ki bunlar, yılan ve o tip hayvanlardır..

— «Onlardan bir başka zümre de, iki ayağı üzerine yürür..» (24/45)

Bunlar da, kuşlar ve insanlardır..

— «Bunların dışında kalan bir kısım ise.. dört ayak üzerine yürür..» (24/45)

Bunlar da, çeşitli hayvanlardır..

Sonra.. Bunlar arasında bir kısım var ki; secde eder bir haldedir.. Bir başkası da rükû durumunda.. Daha başkası da daima ayakta..

Ayakta olanlar, ağaçlardır.. Bir de duvarlar.. Ki bunlar, rükûa varmaya güçlü değildirler..

Rükû durumunda olanlar da, dört ayaklı hayvanlardır.. Bunların ne secdeye, ne de kıyama güçleri yeter..

Secde halinde olanlar da, cümle haşerelerdir. Bunların da, aslâ kalkmaya güçleri yetmez.

Bütün bu yaratılmışlar, şekilleri ne olursa olsun.. Hepsî, Hakkın taatı için yaratılmıştır.. Ve onun zatının kudsiyetini ikrar için..

İşbu sözümlüğün delili:

Şu Âyet-i Kerîmedir:

— «Onu tesbih etmeyen hiç birşey yoktur..»
(17/44)

*

Yukarıda yapılan izahtan da anlaşılıyor ki: Allah-ü Taâlâ, bütün yarattığı mahlûkun ibadet şekillerini, senin yaptığın ibadet şeklinde cem etti.. Keza taatlerini de..

Ve bu ibadet şekillerini önüne bir sergi gibi açıp serdi..

Durum bu olunca; ona ibadetini istediğin şekilde yapabilirsin..

Dilersen ayakta.. Arzu edersen rükûda.. Ve secde halinde..

... Ve sen: Durumun müsaid olduğu için.. Bu şekillerini yaparsın..

Bunun bir hikmeti odur ki: Sen, bütün yaratılmışların yaptığı ibadet, taattan aldığı ecir alabilesin..

*

Anlatılan sebepledir ki: Sana pek önemli bir ibadet olan namazı farz kıldı ve onda: Sair halkının yaptığı ibadetlerin tüm şeklini topladı..

Böylece: Ayakta duranların faziletini, rûkû edenlerin faziletini, secde edenlerin faziletini sana ihsan eyledi..

Her varlığın özü olarak kasd olunan mânâ sensin..

Sensin kulların seçmesi.. Yani: Murad olan, Hakkın arzusuna göre..

Bütün bu anlatılanlar, yukarıda geçen şu:

— Allah-ü Taâlâ, Âdem (a.s.)'de yarattıklarına MUHAMMED ismini şeklini verdi..

Mânâsına alınan cümledeki özlü mânâ gibi, kâinatı da, kendi zatının resmine göre halk etti.

*

Şunu da bil..

Cümle gök ehli, bu KÂİNAT AĞACI'nın faydasına teshir edilmiştir..

Hepsi, onun yararına istimal edilir..

Onun hakkını edâ için, kalmırlar..

Çünkü.. Çünkü onda, mübarek MUHAMMEDÎ dal vardır.. AHMEDÎ vasfını taşıyan nur vardır..

Şu bir hakikattir ki; yokluk gecesinin zulmetini ilk açan, varlık gündüzünü parlatan MUHAMMEDÎ güneşin nurlarıdır..

Ki bu nurlar, Âdem (a.s.)'in alnında parladı ve melekler onun için secdeye kapandı..

Ve şöyle dediler:

— Arşın sultanı MUHAMMED'dir.. Hem de ebedî..

*

Vaktaki o melekler secde emri alıp secde ettiler; ve müşahedeye tahsis edildikleri için de müşahedeye erdiler.. Göreceklerini gördüler..

İşte.. bütün bu görüp ettiklerine bir şükran borcu olarak kendilerine şu emir verildi:

— Mücahede ayağı üzerine durasınız.. Ki bu bir hizmet için olacaktır.

İşbu hizmet: Ol bir ağaç için olacaktır ki.. İşte.. o ağacın aslı bu görüp müşahede ettiğinizdir..

Sonra.. Bu hizmetinde bulunacağınız varlık öyle bir devlettir ki; ona bağlanmanın ve çözülmenin yolu yine bu görüp müşahede ettiğinizdir..

Durum bu olunca.. Artık kısım kısım ayrılırsınız.. Ve herbiriniz, bir başka vazife görmelidir.

İçinizden bir kısım kimseler ayrılsın.. Ki bunlar: Sefere, adı ile anılacaktır.. Yani: Yazıcılar zümresi.. Mukaddes ve pâk kitapları yazacaklardır..

... Ve bunlar o kitapların imlâ hizmetinde bulunacaklardır..

İçinizden bir kısım kimseler de: Berere, adı ile anılacaktır.. Ki bunların vazifesi de; bu KÂİNAT AĞACI korusunda dolaşmaktır.

... Ve bunlar, o ağacı koruyacaklardır..

İçinizden bir başka zümre de: Hamele olmalıdır.. Yani: Taşıyıcı.. Yani: Kulların amelini taşımaya memurdur..

Kalan kısımlar arasında; tevbe eden kulları hoşnud etmek için vazife alanlar da olacaktır..

Yine içinizden, o kulların yüzünü, günahların tozlarından temizleyip yıkayacak bir zümre olsun..

Yani: İstiğfar suyu ile.. Sonra bunlar, yeryüzündekilere, istiğfar da edeceklerdir..

... Ve aranızdan HAFAZA namı ile birtakım melekler ayrılsın.. Ki bunlar, kulların lehinde ve aleyhinde olan işleri yazacaklardır..

taşınalıdır ki: Onlar da kendilerine rızık ihsan eden zatın taatı ile olalar..

Sonra.. İçinizden bir kısmınız rüzgâr işi ile meşgul olmalı..

Bir kısım kimseler de, bulutları yürütmeli..

Bir başka zümre de, denizleri doldurmalı..

Yağmur sularını indiren de olmalı.. Keza damlaları muhafaza eden de..

Yine aranızdan geceyi saran bir zümre ayrılmalı.. Bir de gündüzün gelmesini sağlayan..

Aranızdan takipçiler çıkmalı.. Ki bunların vazifesi de kulların duygularını gûnahtan korumaya çalışmak olacaktır..

Âfetleri, belâları ref'eden bir zümre de olmalıdır..

Bir de, cenneti süsleyen zümre.. Bir de, cehennemini kızıştıran..

*

Vaktaki, melekler arasında vazife taksimi yapıldı..

Ve.. dünya evi bir düzen ve nizam üzerine kuruldu..

... Ve Hakkın arzu ve irade bardakları; yani, emirnameleri orada hazır olanlara sunuldu..

Hattâ bunun için bir de meclis kuruldu..

İşbu meclise ilk gelen iblis, yani: Şeytan oldu..

Doğrusu, onun gelişi görülmeye değerdı.. Tesbih ve taklis libasına bürünmüştü..

Şöyle ki: Sirtında bir cübbe.. elinde tesbih.. dilinde zikir..

Amma içi, hiç de görüldüğü gibi değildi..

İşte.. ne zaman ki: İblis orada hazır bulundu ve manzaranın güzelliğini seyretti.. Şöyle bir marifet alanına çörekledi ve etrafa iyice bir göz gezdirdi..

Kısacası: Bütün bu güzellikler, ancak onun inkârını artırdı.. İsyanında ısrara karar vardı.. Ama içten.. Henüz dışta birşey yoktu..

Sonra o gördüklerini gözünde küçülttü.. Kıymetten düşürmek istedi.. O, su ile toprağın hakkını inkâra koyuldu.. Hakir gördü onu..

Vaktaki: O, bu halet içinde iken; kendisine:

— Safa kadehin içinde secde et..

Emri verildi.. çekindi.. içindekileri dışa vurmaya başladı..

İrade kadehini taşırdı..

Ve.. o meclisteki sohbetin tadını alamadı.. Gam ve vesvese karanlığına dalıp gitti.

Bu hal içine dalıp giderken: iyi amelini ve ilmini aramaya koyuldu.. Ama boş.. Bir de; ne görsün: Ne ilim, ne amel.. Bunlarda iyilik namına hiçbirşey yok..

Böylece.. Bir ümitsizlik içine düştü.. Ve bu ümitsizliğin dar geçidine sığındı..

Ve.. ne yolda ümidi kaldı; ne de yolcularda..

Bu onun için ağır bir darbe oldu.. Durmadan bu mânevî darbelerin ağırlığı üzerine çöküyordu..

Artık tutunacağı bir dalı kalmamıştı.. Başladı söylenmeye:

— «Onları şaşırtacağım.. Onları boş temennilerle avutacağım.. Onlara emirler vereceğim..»
(4/119)

Gibi sözler etti.. O, böyle derken kader-i ilâhî şu karşılığı veriyordu:

— Ben onlara, iman nişanları yazacağım..

Diyor ve buna bir gerekçe olarak şu ilâhî fermanı okuyordu:

— «Çünkü, senin kullarım üzerinde bir saltanatın olamaz..» (15/42)

*

İblis belki daha o anda helâk olacaktı.. Ama kaderin çizdiği yol bir başkaydı..

Şeytanın ondan ne haberi olacak?..

İşte.. İblis bu habersizlik içinde, sultandan helâk olmaması için mehil istedi..

.. Ve bu mehil kendisine verildi.. Ta ki: Küffar güruhunu cehenneme kadar götüre.. Onlara önder ola..

.. Ve bir asa ola ki: Günahkârlar ona dayana..

Sonra.. Bunda büyük bir kader sırrı vardır.. Ve şeytanın kalması da, bu sırrın muhafazası için gereklidir..

Söyle ki: Âdem ve evlâdından günahlara dalıp giden olursa.. Hak yoldan kayar çıkarsa:

— «Ancak şeytan onları sapıttı..» (3/155)

Şayet bir kötü amel işleyen olursa:

— «İşte bu, şeytan amelidir..» (28/15)

Diyebilsin.. Ve kader sırrı da böylece ehli olmayanlardan kolayca saklanmış olsun..

*

Aradan zaman geçti.. Âdem ve İblis; yine kader-i ilâhî'nin bir gereği olarak aynı geçitte birleştiler.. Yani: Masiyet geçidinde..

Şeytan kendisine verilen emri ifa etmemişti..

Âdem ise: Kendisine yasak olan bir fiili icra etmemişti..

Takdir-i ilâhî çizildiği zaman; böylece kaderleri birleşmişti..

Çünkü bunda şöyle bir incelik vardı: Emir ve irade, ayrı ayrı yollardan tecelli ediyordu..

Zahirde bir emir veriyordu.. Ama iradesi onun aksine idi.

Vakıa, ortada bir emir rüzgârı esmişti.. Fakat, ilâhî irade; onu silip götürmüştü..

*

Zahirde, her ikisi için de tayin edilen bir hudud vardı.

İblis, kendi hududunu tecavüz edince hükümlü ki: Ebedî bu tecavüzünden dönmeye.. Ve bu tecavüz vadisinde; şekavet ipleri ile çadırını kura..

Ve o vadide yerleşe..

Durağı: O tecavüz arsası ola..

Âdem'e a.s. gelince.. O yaptığı tecavüzden ötürü nadim oldu..

Cennetteki makamı için hasret çekip inledi.. Orada geçen gecelerini, günlerini andı ve ağladı. Nefsini ayıplamaya başladı..

Sonra birlikte koğulduğu arkadaşları arasına katıldı ve hep beraber şu duayı yaptılar:

— «Rabbımız, biz nefsimize zulmettik..» (7/23)

İşbu duanın akabinde, uğradığı belâdan kurtulacağı müjdesini aldı..

— Âdem Rabbından bazı cümleler aldı..» (2/37)

Âyet-i Kerimesi gereğince kurtuldu..

*

Yine gelelim şaki iblise..

Lânet atları ona doğru salındı.. Hem de gemlerinden boşanmış olaraktan..

Bütün bunlar ona kötü haber getiriyordu: Tard, uzaklık..

Bunlara ilâveten:

— Çık oradan.. yani cennetten..

Emri geldi..

— «İniniz oradan..» (2/38)

Yani cennetten çıkarılma emri; Âdem'le birlikte, diğerlerine de geldi.

Bu emir, Âdem'i a.s. çok mahzun etti. Kendi kendini yakıp paralayacak kadar ileri gitti.. Onu; cennetten çıkarılışı, bu hale getirdi..

Ve şöyle dedi:

— Rabbim bana, bu irazın acısını bulduğum makamdan indirmekle tattırdın..

Bari beni bu düşüşte ayrılık ateşine yakma.. Korum..

Bunun üzerine, ona şu emir geldi:

— Bu işte senin için korkulu bir durum yok.. Ne var ki; iki fırkanın ayrılış noktasına kadar gideceksin..

Ki o iki fırkanın biri cennete gidecek.. Öbürü de cehenneme..

Böylece, Âdem a.s. kendisi için çizilen bir noktaya geldi.. Ve ashab-ı yemini aldı.. Yani: Sağcılar.

İblis geldi.. ve o da ,sol canibi tuttu.. Yani: Solcular.. Böylece, solcular için bir asıl oldu.. Yani dayanak..

Ama gel gör ki: Âdem a.s. ile iblisin bir arkadaşlığı oldu..

Çünkü sağla solun ayırım noktasında buluşurlar.. İşte bu buluşup arkadaş olmaktan ötürü Âdem'de a.s. ondan yani: O solak mendebur şeytandan bir iz kaldı..Yani: Solunda..

İşbu hal, Âdem'in a.s. zürriyetine de tesir etti.. Haliyle daha ziyade cibiliyetinde bozukluk olanlara.. Böylece onlar, o iblisin zulmet gölgesine sığındılar. Ve ona yakınlıkları nisbetinde küfre düştüler..

Ama, Âdem'in a.s. sağında kalanlar, kurtuldu.. Âdem'in marifet nurundan istifade ettiler.. Sağda ve iblisten uzak oldukları için onun daldığı zulmet bataklığına batmadan kurtuldular..

Ne var ki: Aslen solak olan kimselerin eseri az da olsa.. bunlara bulaştı.. Çünkü tam bir ayrılık olmadan önce birlik idiler ve arkadaş olmuşlardı. Ancak bunların aslı temiz olduğu için o kötü izler, sadece zahirde kaldı ve esasa geçmedi.. Marifet nurlarına birşey yapamadı..

Sağ canip ehlinin işlediği bazı hata ve günahlara gelince.. O da, yine bu sola yakınlığın bir eseridir. Ve o eski arkadaşlıktan bir kırıntıdır...

*

Bilesin ki..

Sözü edilen günah ve küfür izinin bir başka eseri ve bir başka sebebi daha vardır..

Anlatalım.. Şöyle olmuştu.. Ne zaman Allah-ü Taâlâ Âdem'i a.s. yaratmayı murad etti. Melek'ül-Mevt'e; yer toprağından bir kabza alıp getirmesi için emir verdi..

Bu emrin gereğini yapmak için; melek'ül-mevt yere indi..

Bu meleğin, toprak alması için geldiği sıralarda, iblis de yerde bulunuyordu.. Allah-ü Taâlâ ona: Bir kısım meleklerle beraber hilâfet vermişti.. Haliyle, orada bir müddet kaldı.. Hem de Allah'a kuluk ederekten..

Melek'ül-mevt, her ne hal ise.. aldığı bazı toprağa iblis ayağı ile basmıştı..

Vaktaki Âdem'in a.s. çamuru bu şekilde elde edilen toprakla yoğruldu.. Sureti o topraktan meydana geldi.. İşte o zaman durum meydana çıktı..

Nefsani huyların cümlesi: İblisin ayak bastığı yerden alınan toprağın bir mahsulü oldu..

Durum bu olunca; nefis kötülükler kesbetmeye başladı.. Çünkü tıneti bozuktur.. Toprağına şeytanın ayağı değmişti..

Yine o sebeptedir ki: Nefis, şehvet yatağı olmuştu.. geçimi ve saltanatı onunla idi. Çünkü toprağına şeytan basmıştı.

Yine bu sebeptedir ki: İblis kibre kapıldı.. Çünkü Âdem'in a.s. dış yapısına bakmış; ayak basıp gezdiği topraktan yapıldığını görmüştü.. Kendi yaratılış maddesine bakınca da; ateşten olduğunu görmüştü..

Böylece kendisini, ondan üstün görüp büyülenmeye başlamıştı..

İşbu anlatmak istediğimiz manâ, şu Âyet-i Kerimede gizlidir:

— «Ey iman edenler; şeytanın ayak izlerine tabi olmayınız..» (2/208)

Yani: Maddî ve fani şeytana uymayın.. Çünkü onlar, şeytanın ayak altı şeylerinden yaratılmıştır..

Böyle olan birşey, hem kötüdür; hem de değersiz..

*

Bilesin ki:

Vaktaki bu KÂİNAT AĞACI'nın yaratılışı tamamlandı.. Ondan şunlar bitti:

a) Bir tanesi sağda.. Yani: Ashab-ı Yemin..

b) Bir tanesi solda.. Yani: Ashab-ı Şimal..

c) Bir tanesi de.. Dimdik ve dümdüz..

İşbu üçüncü sırada sayılan, dal sabıkun zümresidir..

Böylece, Resûlullah S.A. Efendimizin ruhaniyeti; üç koldan âlemi sardı..

Durum böyle olduğuna göre; herkes kabiliyetine göre; ruhaniyetten nasib almaktadır..

Allah-ü Taâlâ onun ruhaniyetinin âlemlere şamil olduğunu anlatmak için şöyle buyurdu:

— «Seni ancak, âlemlere rahmet olarak gönderdik..» (21/107)

*

Sağ taraftakilerin bu ruhaniyetten nasipleri: Ona uymalarıdır.. Sünneti ve getirdiği şeriatı ile amel etmeleridir..

Allah-ü Taâlâ bu mutabaat ehli sağcılarını şu şekilde tavsif etmektedir:

— «O kimselerdir ki: Nebi ve ümmî olan resûle ittiba ederler..» (7/157)

Sabıkun zümresinin bu ruhaniyetten aldığı nasibe gelince.. Onu da: Yakınlık, ona yakın olmakla şeref kazanmak ve sohbetine nall olmak.. gibi büyük ihsanlara nailiyet olarak tavsif edebiliriz..

Bu zümreyi de Allah-ü Aaâlâ şu Âyet-i Kerime ile müjdeler:

— «İşte bunlar, Allah'ın kendilerine nimet ihsan buyurduğu kimselerle beraberdir.. Ki onlar, başta peygamberlerdir..» (4/69)

Ashab-ı Şimalin, yani solakların da, o yüce ruhaniyetten aldığı nasipleri vardır..

O nasip ise: Dünyada himaye görmeleridir.. Bir de peşin azaptan kurtulmaları..

İşbu manâyı da şu Âyet-i Kerimeden alıyoruz:

— «Sen onlar arasında bulundukça, Allah onlara azab etmeyecektir..» (8/33)

*

Vaktaki Resûlullah S.A. Efendimizin cismanî zuhur zamanı yakın oldu..

Varlık dalı;müstakim olarak, düzgün bir şekilde bitmeye başladı..

Kökü sağlam ve yerli olunca.. dalları da yeşerip bitmeye başladı.. Ve onun idaresini elinde tutan zat ona şu emri verdi:

— «Emrolunduğun gibi dürüst ol..» (11/112)

İşbu emir gereğince, Resûlullah S.A. Efendimizin sıfatı istikamet üzere oldu.. Makamı ise: Dar'ül-mukame, tabir edilen kulluk cenneti oldu..

Vaktaki, tam istikameti buldu; dünya ile ukbadan geçti..

Vaktaki, kendisine tevdi edilen vazife yapıp tamam oldu.. Ozaman da bir güzel makamdan, bir başka güzel makama geçti..

Bir durakta karar kılınca: Esas ikametgâhına geçti..

Bu makamların ilki, dünyada olmaktadır ki buna:

— Vücut makamı..

Tabir edilir.. Ki bu makama:

— «Ey örtülere bürünmüş, kalk inzar makamına geç..» (74/2)

Meâline gelen Âyet-i Kerimesi ile işaret edilir..

İkinci makam ise âhirette olacaktır.. Buna da:

— Makam-ı Mahmud..

Tabiri kullanılır.. Buna da:

— «Umulur ki böylece, Rabbin seni makam-ı Mahmud'a erdire..» (17/79)

Âyet-i Kerimesi işaret eder..

Üçüncü makam ise; Edebiyat, daimiyet makamıdır.. Ki bu da cennette olacaktır..

Bunu da şu Âyet-i Kerimeden anlıyoruz:

— «O zat ki, bizi fazlı icabı darülmukame'ye kodu..» (35/35)

Dördüncü makam ise: Şuhud makamıdır. Burası, mabud olan Allah-ü Taâlâ'yı rüyet makamıdır. Bu makamı:

— «Kâbe kavseyn..» (53/9)

Âyet-i Celilesi manâsından anlıyoruz..

İşbu yakınlık, görme, müşahede ve ulviyet ancak Resûlullah S.A. Efendimize tahsis olunmuştur..

Çünkü bütün yaratılmışlardan gaye onun vücududur..

Bütün kâinatı bir ağaç kabul ettiğimiz zaman; onun meyvesi olarak Resûlullah S.A. Efendimiz olur.. Ve cevheri olur.

Meyve veren ağaç, ancak o tohumu bitirir ki: O kendi aslı olan tohumdur..

Bir tohum düşünün: Onu ektiğin, baktığın, yani: Suladığın diğer bakımını yaptığın zaman büyür ve nebat olur.. Açılır, dallanır, yapraklanır ve sallanır.. Ve nihayet meyve verir..

Meydana gelen bu ağaca baktığın zaman; onun aslını bitiren tohumu görürsün..

Otohum, işin başında bir nufte mevkiinde idi. Ve böyle bir ağacı meydana getirdi.

Ağacın son durumuna gelince.. O tohum sayesinde meydana geldi.. Ve o tohumu meydana getirmekle vazifesi sona erdi..

*

İşte.. yukarıda arzedilen ağaç ve tohum misali: Resûlullah S.A. Efendimizin durumuna bir işarettir.

Resûlullah S.A. Efendimiz, ezeli âlemde gizli idi .Sabık, manânın ifadesi budur..

Sonra.. yani yaratıldıktan sonra ilk surette gizlenmesi ve yine zuhur bulması da; yine o habbe meselinin son şeklinde anlatıldığı gibi olmuştur.

Resûlullah S.A. Efendimizin daimî varlığını, yani, çok evvelerden yaratılmış olduğunu da, şu Hadis-i Şerifinden anlıyoruz:

— «Daha Âdem çamurla su arasında iken, ben peygamberdim..»

İşte.. bu manâdan anlaşılıyor ki: Resûlullah S.A. Efendimizin bir müddet için gizli kalışı ve sonra gelişi; onun öz varlığına hiçbir tesir icra etmez..

Çünkü o, kıdem dilinden daima anılır.. Âdem —ibze göre yokluk— kitabında daima vezaret nişanını taşımıştır..

Hülâsa: Resûlullah S.A. Efendimiz, ezelde; bu kâinat ağacının manâsına mazhar idi.. Sonunda ise; bu durum aşikâre oldu.. Yani: suretine bir mazhar oldu..

Ama hiçbir halde onda bir değişiklik olmadı..

Anlatmaya çalıştığımız bu manâya bir misal vermek gerektiği zaman, bir tüccarı ele almak icab eder..

Şöyle ki: O tüccar piyasaya bir mal çıkarmak istediği zaman, önce zihninde onu güzelce bir tasarlar.. Şeklini düşünür ve bir karara varır..

Onun bu tasarısı bir kumaş ve elbise olduğuna öre; önce onun bütün ilk hazırlıklarını ikmal eder.

Sonra onu, bir dokumacıya verir; dokutur.. Daha sonra biçtirir ve diktirir..

Daha sonra, bir top yapar.. Gerekirse, elbise haline getirir..

Bütün bu olanlar ne olursa olsun... İlk tasavvurunun aynıdır..

Neyi düşündü ise; meydana gelen onun dışında bir şey olamaz..

İşbu misal; Resûlullah S.A. Efendimizin durumunu açık açık anlatır..

Ki o, herşeyden evveldir; ama Hazret-i Hakta bir tasavvur olarak.. Ama zuhur olarak, yani cismi ile hepsinden sonradır işte bu kısa izahdan sonra bize yine ona yani Resûlullah (s.a.) Efendimize dönelim..

Yani: Onun yaratılış şekline..

*

Vaktaki, kader saltanatı köşkünde, bu Muhammedi S.A. dalın yetiştirilmesi emri çıktı..

Onu, o köşkün sahibi, üstün iyiliklerinin özü ile besledi..

Mahabbet kadehi ile onu suladı..

Ve onu: Zatına has, üstün bir şekilde himayesine aldı..

Onu besledi; büyüttü.. O da büyüdü; salınmaya başladı..

Belki de çiçekleri açtı, güzel kokuları her yana yayıldı.. Ama misk gibi kokuları.

İşbu koku: İrfan sahiplerinin ruhlarına gıda oldu.. Mü'minlere de basiret nuru.. Mahabbet ehli zatlara da bir reyhan.. Asilere de bir ilticagâh; günah suyunu içenlere de bir sığınak..

Her ne zaman, şimal ehli canibinden bir hata rüzgârı esse.. Ya da bir isyan fırtınası kopsa.. Hemen o mübarek kokulu daldan bir filiz, eğilir; o şimal ehli kimselerin ameline doğru gider.. Onun üzerine titremeye başlar..

Tıpkı bir ekinin, muhalif rüzgârın esişindeki titreyişi gibi..

Ama kökü katiyen oynamaz.. O yerinde, yani iman yerinde sabittir; ne eğilir, ne de bükülür..

Kaldı ki, zahire olan ufak tefek bitkiler ona zarar da vermez..

O zahirdeki dal, kötü amel sahibinin kötülüğü üzerinde titrerken, hemen o amel sahibi ayıklar; kendine gelir de onu düşürdüğü kötü havadan alırsa.. ve o yumulup büküldükten sonra, istikamet meylini vermeye muvaffak olursa.. taa, doyurunca ya kadar istiğfar suyu ile sularsa.. işbu sayılanlar, tam olduğu takdirde, niyeti de tam, ameli ise makbul olur.. Kurumaya yüz tutan iman dalı yapraklanmaya başlar..

O hata sahibi ki, böyle oldu; namına özür dileycek hatip kalkar; özrünü beyan eder; durumunu anlatır..

Kısacası: Onun için şefaathçi olur..

Ama dikkat gerek: Tevbe ve istiğfar sadıkane olmalı.. İçten olmalı.. Çünkü, o hatip yalan söylemez.. Yalancı lehine şهادette bulunmaz ve onun

için şefaathçi olmaz.. Böyle yaparsa, o da yalancı olur.. Halbuki onun şanında şöyle buyruldu:

— «Battığı zaman yıldıza and olsun ki; sahibiniz, --arkadaşınız-- doğru yoldan batıla sapmadı.. caymadı.. (53/1-2)

*

Sonra.. bilmen gerekir ki: Bu Muhammedi dal, ruhların yapıldığı maddeden husule gelmiştir..

Onun cismaniyetine gelince.. O da, kalıpların yapıldığı maddeden meydana gelmiştir..

*

Resûlullahın S.A. ruhaniyeti:

— «Allah, yerin ve semaların nurudur..» (24/35)

Meâline aldığımız Âyet-i Celilenin manâ sırrı cömertliğinde gizlidir.

İşbu Âyet-i Kerime: MİSBAH — KANDİL— kelimesine kadar okununca daha iyi anlaşılır.. Sonra, orada bir de: MİŞKÂT —Pencere veya taka— kelimesi vardır..

MİSBAH Resûlullah S.A. Efendimizin nurudur. Onu Hak, vücud mişkâtına yerleştirdi..

Ve.. Kâinat onun için bir mişkâttır..

Sonra orada geçen, ZÜCACE ve NUR ise, bizzat Resûlullah S.A. Efendimizin kalbidir..

Bizzat Resûlullah S.A. Efendimiz ZÜCACE'dir. Yani: Sırça cam.. Berrak ve parlak..

Bir başka manâ daha.. Şöyle ki: O MİSBAH içinde olan bizzat Resûlullah S.A. Efendimizdir. kalbidir..

Onun içindeki nur, dışa vurur.. Tıpkı kandilin içindeki nurun dışa vuruşu gibi..

Sonra.. o kandilin nuru ateştir dokunulamaz.. ZÜCACE bizatihi ateş olmuştur.. Ki bu oluş onun pâklığı ve temizliği ile olmuştur..

Hermahlûkun bu nurdan alacağı nasip, ona olan yakınlığı kadardır. Ona uyuşu ve onun tebaiyetine girişi kadardır.. Bir de onun getirdiği şariat düsturları ile amel edişi kadardır..

İşbu anlatılan manâlar:

— «Biz yeteri kadar gökten su indirdik.. Ve onu yere yerleştirdik..» (23/18)

Meâlini taşıyan Âyet-i Kerimeler, dikkatle okunursa, daha iyi anlaşılır.

Allah-ü Taâlâ sevgili Resûlünü burada semadan inen bir suya benzetiyor.. Hem de yeteri kadar..

Çünkü su, herşeye bir hayattır. Aynı şekilde Resûlullah (s.a.) Efendimizin nuru da her kalbde bir hayattır.

Keza, vücudu da, herşeye bir rahmet..

Yukarıda zikri geçen Âyet-i Kerimenin sonunda, insanları o sudan nasıl istifade ettiğini anlattı.

Yani: Mısal yollu, Muhammedî nurdan istifade ediş şekillerini anlattı..

İşbu istifade, dereler doldurularak yapılır..

İşbu dereler de, kalblerdir.. Bunların bazıı büyük, bazıı da küçüktür.. Bazısı da düşüktür..

Hasıl-ı kelâm; her kalb, kendi genişliği ve kabiliyeti kadar o hayat suyu ile doldu..

Bir de; kendisinde, o suyu çekici nekadar maddi cazibe varsa..

— «.. Ve her sınıf su alacağı yeri bildi..» (2/60)

Âyet-i Kerimesi gereğince, herkes o taşıp gelen nehirden kabını doldurdu..

*

Daha sonra.. Allah-ü Taâlâ, Resûlullah (s.a.) Efendimizin cismaniyetini, o saf su halindeki derya üzerinde hasıl olan bir kaymak tabakasına benzetti.

İşbu kaymak tabakası ise, onun zahırî işlerindeki düzenleridir..

Yani: Yemek, içmek, insanlarla yapılacak diğer işlerdir..

Ne var ki, bütün bu maddî şeyler, belli bir zaman için kalır; sonra erir ve kaybolur gider..

Ama insanların, asıl ondan; bilhassa risaletinden ve nübüvvetinden faydalanacağı şey; onun hikmet yönüdür.. İlim yönüdür.. marifet yönüdür. Bir de şefaati..

Bu son sayılanlardan faydalanma yolunu tutmalı.. Çünkü bunlar, hiçbir zaman, yeryüzünden eksik değildir..

*

Bilesin ki..

Allah-ü Taâlâ onu: Letafetten ve kesafetten yarattı.

— Niçin böyle yarattı?..

Dersen.. sana:

— Hikmeti var..

Der ve devam ederiz.

— Bu işin bir hikmeti odur ki: Resûlullah (s. a.) Efendimiz halkın en kâmilî ola.. Keza, vasıf cihetinden de, halkın ekmeli ola..

Sonra.. Allah-ü Taâlâ onu, iki zıd şeyden yarattı. Cisimden ve ruhtan.. Yani o: Hem cismanidir; hem de ruhanî..

Sonra.. Resûlullah S.A. Efendimizin cismaniyetini ve beşerî durumunu insanlarla yapacağı mü-lâkat için yarattı.. Bir de, suretlerin mukayesesî..

Allah-ü Taâlâ ona öyle bir kuvvet verdi ki: Onunla insanlara karşı çıka..

Ve.. Beşerî maddesi ile, onlara kuvvet vere.. Onlarla beraber ola.. Onların yardımcısı ola.. Onlara bir nümune-i imtisal ve bir gaye ola..

İşbu suretle onlara:

— «Ben de sizin gibi bir beşerim.. (18/110)

Diye ve onlarla ülfet ede.. Şekillerine büründüğünü ifade ede..

Yukarıda anlatılanın aksine onlara: Melekiyet, ruhaniyet ve nuraniyet durumu ile görünecek olsaydı.. İnsanlar ona karşı çıkmaya takat getiremezlerdi.. Mukabeleye güçleri yetmezdi..

İşbu manâ icabıdır ki, Allah-ü Taâlâ:

— «Cinsinizden size bir Resûl gönderdik..» (9/128)

Buyurdu..

*

Allah-ü Taâlâ Resûlullah (s.a.) Efendimize, daha önce de anlatıldığı gibi, ruhanî bir kuvvet de vermişti..

Bunu vermesindeki hikmete gelince.. Onu da anlatalım..

Bunu, ona nasib eyledi ki: Ruhani âlemlerde, onu müşahade edip görelere.. Keza, yüce, melekût âlemindekiler de..

Böylece, ruhanîler için de, tam bir bereket ve tam bir rahmet ola.. Ve onlar da: Onun mübarek cismini müşahede edeler..

*

Buraya kadar sayılan vasıfların dışında, onun üçüncü bir vasfı daha vardır; onu da diyelim; ki bu: Onun cismaniyeti ve ruhaniyeti dışında kalan bir yüce vasfıdır..

Biraz da ondan bahsedelim..

Resûlullah (s.a.) Efendimizin o vasfı çok yücedir.

O: Rabbanî bir vasıftır.. Ve o: İlâhî bir sırdır..

Bilhassa rübubiyet sıfatlarının tecellisinde onunla sabit kadem kaldır.. Ve Hazret-i Hakkın müşahedesine onunla takat getirir..

Sonra..

Ferdaniyet nurlarının sırlarını onunla telâkki eder..

Kudsi işaretler taşıyan hitapları onunla işitir..

Rahmanî nefhaların ıtırını onunla koklar..

Yüce sonuçlar makamâtına onunla yükselir..

İşbu anlatmak istediğimiz manâ, Resûlullah (s.a.) Efendimizin aşağıda anlatacağımız Hadis-i Şeriflerinin manâ derinliğinde saklıdır:

— «Ben, sizin herhangi birinize benzemem.»

— «Benim öyle bir vaktim olur ki: Oraya Rab-bımdan gayrisi giremez.. O subhandır..»

Burası, öyle bir makamdır ki: Ne mukarreb meleklerin orada bir yeri vardır; ne de bir mürsel peygamberin..

Bu, öyle bir kadehtir ki, ondan başkası içemez..

.. Ve öyle bir gelindir ki; yalnız ona açılır..

Hasılı, bu makam yalnız ona tahsis edilmiştir.

İşbu anlatılan makam, önce anlatılanın ve sonra anlatılacak dört yüce makamın tekidir.. Ama, yalnız ona hastır ve eşsiz bir makamdır..

Diğer üç makama gelince.. Onlar, sair halk için birer keramettir. Ta ki, herkes nasıbince, onlardan birşeyler alalar..

Belki bu arada:

*

— Ya, makam-ı mahmud?

Diyecek ve onun durumunu da soracaksınız.. Hemen diyelim:

— O suret âlemine has bir makamdır.. Ki o, dünyada bir mülktür.. Ki halk onu görür ve mübarek varlığı ile itminan haline erer. Bu makam ica-bıdır ki: Onun risalet ve nübüvvet bereketine nail olur..

— «Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik..» (21/107)

Meâline gelen Âyet-i Kerime bu makamı anlatmak için nazil olmuştur.. Yani: Makam-ı Mahmud'unu..

O, yani Resûlullah; bu makamda:

— «Ey Resûl, sana inzâl olunanı tebliğ et..» (5/67)

Emrindeki minbere oturtulmuştur..

İşbu makamda o, halkın vaki davetine icabet edendir..

Nasihât işinde onların hatibidir..

Herhangi bir manevî sarsıntıda onların tabibidir..

Mahabbet işinde ise.. onların nasibidir..

Buraya kadar anlatılan, Makam-ı Mahmud'un birinci kısmıdır ki, dünya ehline mahsustur..

İkincisine gelince.. Yani: Makam-ı Mahmud'un ikinci kısmına.. Onu da anlatacağız..

İşbu ikinci makam, âhirette kurulacaktır.. Ki o mele-i alânın nasibidir.. Onlar, bu makamın bereketinden birçok nailiyetlere ererler.. Onun cemaatini orada müşahede eder ve kelâmını duyarlar..

— «Ruh'un ve meleklerin kaim olduğu gün..»
(78/38)

Meâline aldığımız Âyet-i Kerime, onların bu makam önünde duruşlarını anlatır..

İşbu makamda hatib ayağa kalkar.. Melekler de, sağ tarafta el bağlar dururlar..

İşbu makamda hatib, bizzat Resûlullah (s.a.) Efendimizdir..

Hutbesinin açış konuşmasını ümmetine şefaât için yapar ve:

— «Ümmetim.. Ümmetim..»

Der, buna cevâb olarak:

— «Rahmetim.. Rahmetim..»

Müjdesi gelir..

*

Makam-ı Mahmud'un üçüncü şekline gelince Bunu da: Şühud olarak ele alabiliriz..

İşbu makamın gülleri ebediyet âleminde derilecektir..

Yani: Cennette olacak ve cennet ehli ondan nasiplerine nall olacaklardır.

Onu müşahede ederek, huriler ondan nasib alacaklardır.

Cennetin köşkleri, o makamın kuruluşu ile şeref kazanır..

Sonra.. Cennetin nuru artar.. Perdeler aralanır.. Şerler zail olur..

Onun kudûmünden oraya sürur gelir.

*

Dördüncü makama gelince.. Ki bundan yukarıda bir nebze bahsedildi..

Bu makamda, yabancıya hiç nasib yoktur.. Burası, tamamen Resûlullah (s.a.) Efendimize mahsustur..

Burası bir rüyet makamıdır.. Yani: Görmek.. Yani: Yüce ve alâ olan Rabbi, mahbubu görmek.. Ki burası:

— «İki yayın birleşimi.. hattâ daha da yakın.» (53/9)

Meâline gelen Âyet-i Celile ile sabit olan makamdır.. Ve ancak Resûlullah (s.a.) Efendimize mahsustur..

Bunun böyle olması gayet normaldir..

— «Nasıl?»

Derseniz, anlatalım:

— Çünkü o: KÂİNAT AĞACI'nın meyvesidir.. Sonra, vücud sedefinin incisi ve sırrıdır..

*

Ne olursa, olsun; esas gaye ağacın kendisi değil; meyvesi idi..

İşbu sebepten, korunan daima meyve oldu; başına bekçiler dikildi.. Çiçeklerine bakıldı.. Böylece, meyvelerine dikkat edildi..

Durum bundan başka olmadığına göre; neticeyi dinle:

— Vaktaki bu meyve olgunlaştı.. Ve sahibine takdim edilme zamanı geldi..

Onun yakınlığı için bezendi.. Çünkü sahibinin huzuruna varacaktı..

Yanında nedimleri de vardı..

İşte.. bu halet içinde ona şu hitap geldi:

— Kalk, ey Ebutalib'in yetimi.. Uğruna can atılıp taleb olunan şeyler senin için hazırlandı..

*

İşbu davette elçi olarak; en özge yaverlerden biri geldi..

Bu elçi geldiği zaman, Resûlullah'ın (s.a.) önünde divan durdu.. Ve: Geldiği zaman, onu yatağında uyur buldu..

Uyandı ve sordu:

— Ya Cibril, nereye?

Cevap verdi:

— Ya Muhammed, artık neresi yok.. Bu nere, artık ortadan kalktı.. Ve bu vazifemde, mekân diye bir şey bilmiyorum..

Devam etti:

— Şu var ki, ben bir elçiyim.. Gönderildim.. Ama vazifem ancak, hizmetten başka birşey değil.. Biz yeryüzüne inerken ancak, Rabbin emrini getiririz..

Resûlullah (s.a.) Efendimiz sordu:

— Ya Cibril, benden beklenen nedir?..

Cibril şu cevabı verdi:

— Ya Muhammed, irade-i ilâhiyenin muradı, bizzat sensin.. İlâhî arzusunun maksudu zatındır..

Herşey senin için bir muraddır.. Sen ise, onun için bir muradsın.. Kâinatta arzulanan tek varlıksın..

Sen, mahabbet köşesinin saf kadehisin..

Sen, bu kâinat sedefinin paha biçilmez incisi-sin.

Sen, bu kâinat ağacının meyvesisin..

Sen, marifet âleminin güneşisin..

Sen, letaif âleminin mehtabısın..

Bu kâinatta serilen sergiler, senin yüce mahallin için serildi..

Ve.. Bu cemal sorfası, senin vaslın için hazırlandı..

Eğer uzanan bir mahabbet kadehi varsa.. Bu senin içmen içindir..

Artık zamanı geldi.. Kalk gidelim.. Yemekler, sana ikram için önünde sofralar halinde uzadı..

Mele-i alâ sakinleri senin kudümünü beklerler. Geleceğini birbirlerine müjdelerler..

Mukarrebun melekler, senin vücudun için, tehlil ve tekbir getirir.. Şadlık izhar ederler..

Onlar, ruhaniyetin şerefine nail oldular.. Ama, bu onlara yetmez.. Cismaniyetini görmeleri ve ondan nasib almaları icab eder..

Mülk âlemini nasıl şerefe boğdunsa.. Melekût âlemi de, aynı şekilde seninle şerefyab olmak ister..

Mübarek ayakların değmesi ile, yeryüzünün kuru ve çorak yerleri nasıl şereflendiyse.. semanın yüksekliği de şereflensin..

*

Bundan sonra. Resûlullah (s.a.) efendimiz, Cebrâil'e şöyle dedi:

— Ya Cibril, belli ki; Kerim olan yüce Hak beni davet eder.. Ama, benimle yapacağı işin olacak?

Cibril, bu soruya şöyle cevap verdi:

— «Senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlayacak..» (48/2)

Bunun üzerine tekrar sordu:

— Evet, ama bu benim için.. Ya ehlim ve ayalım için?.. Çocuklarım için?. Yani: Ümmetim için?. Onlar için ne var?.. Şu muhakkaktır ki: İnsanların en şerlisi, yiyip içtiğini yalnız başına yer içer.. Yakınlarını ve arkadaşlarını düşünmez..

Cibril, bunu da, şu meâle gelen Âyet-i Kerime ile cevaplandırdı:

— «Rabbın sana istediklerini verecek.. taa, razı oluncaya kadar..» (93/5)

Resûlullah (s.a.) Efendimiz bu müjdeyi alınca:

— Ya Cibril, işte.. şimdi kalbim huzur buldu.. İşte ben.. şu anda, Rabbıma gitmek üzere hazırım.

Buyurdu ve o anda, bürak önlerinde hazır oldu.

Resûlullah (a.s.) Efendimiz önünde bürakı görünce sordu:

— Bu nedir? benim bununla yapacağım iş ne? Ve bu neye yarar?..

Cibril, bu soruyu:

— Bu, âşıkların bineğidir..

Şeklinde cevaplandırdı..

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.) Efendimiz şöyle buyurdu:

— Benim bineğim şevkimdir.. Ağığım, korunmamdır.. Delilim, leylimdir.

Ben, ona ancak onunla vasıl olabilirim.. Benim delilim, yine kendisidir..

Bu hayvan zayıf.. O yüce Rabbın mahabbet ağırlıklarını taşıyan bir kimseyi nasıl çekebilir ki?. Onun marifet dağlarına yüklü olan bir varlığı nasıl taşıyabilir ki?..

Onun emanetleri ile dopdolu bir insanı nasıl götürebilir ki?..

Sonra.. Bunlar, öyle yüklerdir ki: Gökler, dağlar, yer onlara dayanamadı.. aciz kaldı.. Bu zayıf hayvan ona nasıl dayansın?..

Ve sana gelince.. Ey Cibril, nasıl delilim olabilirsin ki?.. Hele sidre-i müntehada.. Orada sen, şaşırıp kalırsın..

Halbuki ben, sonsuz bir makama varıyorum.. Orası öyle bir makamdır ki, ötesi yoktur..

Ya Cibril, o yerde sen kim?.. Ben kim?.. Sen neredesin?.. Ben neredeyim?..

Zira orada benim öyle bir vaktim olacaktır ki: O vakte ne mukarrebun melekler, ne de Rabbımın zatından gayrı herhangi bir şey sığabilir..

Ey Cibril, Rabbım ki, onun misli ve benzeri yoktur.. Yaratılmışlardan hiçbirine benzemez.. Rabbım ki, böyle oldu.. Ben de, sizin herhangi biriniz gibi olamam..

Bir binek düşün ki; bununla ancak mesafeler kat edilir..

Delillerle de yönler tayin edilir.. Bütün bunlar ne var ki, zaman ve mekân hadiseleridir..

Halbuki benim Rabbım, bütün yönlerden münezzehtir.. Ona göre, cihetten söz edilemez.. O, hadislerden yana da münezzehtir.. Hareketlerle ona vasıl olmak mümkün değildir.. İşaretlerle de, onun zatına ulaştıran delil bulmak, mümkün değildir..

Bu sözeri söylerim ama, ancak onları, manâlara vakıf olanlar anlar ve bilir.. Hele bir bakki, benim makamım:

— «İki yayın birbirine yakınlığı kadar.. Hatta, daha da fazla bir yakınlık..» (53/9)

Meâlini taşıyan Âyet-i Celile ile bildirilir.. Bunu kim anlayabilir ki?..

Cibril, durumun dehşetini biliyordu.. Bu yüzden heyecanlıydı ve dehşete kapıldı..

Resûlullah (s.a.) Efendimizin anlattıkları onun dehşetini ve heyecanını daha da artırdı..

.. Ve şöyle demeye başladı:

— Ya Resûlullah, aslında, senin o makama varışın; arada bir vasıta olmadan da olur.. Ben gelmesem de olurdu.. Ama, hikmetli var..

Benim sana gönderilmem; ancak senin saltanatına bir hizmetçi olabilmem içindir.. Ve rikâb-ı şahanende bulunmak şerefine nail olabilmem içindir..

Bu bineğin sana gönderilmesindeki hikmete gelince.. Bu da, yine senin kerametini izhardır.

Sonra.. padişahların bir âdetidir ki: Bir dostu ziyaret etmek istedikleri zaman, ya da bir yakınlarını davet edecekleri zaman, ya da; onların şanını ve şerefini yakınlarına göstermek istedikleri zaman, en kıymetli yaverlerini onlara elçi olarak gönderirler..

Onların kudüm şerefli için de, en aziz binek hayvanlarını yollarlar..

İşte.. benim ve bîrakın gelişi de, bu manâ icabıdır.. Ve.. padişahların bir kadim âdetini yerine getirmek içindir..

Yürümek ve gitmek.. bunlar boş şeylerdir..

Her kim Rabbına; adım adım varılacağını sanarsa.. hataya düşmüş olur..

Sonra.. her kim kendini; Hakkın cemaline karşı perdeli sanarsa.. o da, nimetlerden mahrum kalır..

Bundan sonra Cibril, kendisine ait bir hali anlatacak ve derdine bir çare arayacaktı.. Ama biraz sonraya bıraktı:

— Ya Resûlullah..

Dedikten sonra devam etti:

— Artık yola revan olmak zamanı geldi.. Mele-i alâ seni gözler.. Onların gözleri yollarda..

Cennetin kapıları açıldı.. Bütün alanları, senin için süslendi.. Senin için toprakları dahi bezendi..

Dolu dolu cam kadehler, senin için uzadı..

Hasılı, bütün bu olanlar, senin kudumuna olmaktadır.. Senin oraya varacağından sürur duyulmaktadır ve şenlikler yapılmaktadır..

Bu gece, senin gecen.. Bu devlet, senin devletin.

Sonra.. sonra ben.. yaratılalıberi hep bu geceyi bekledim..

Ve ben, seni bir hacetim için vesile kılacağım.. Ki o hacetim için artık yapacağım iş kalmadı.. Bütün vasıtaları denedim.. Ama hiçbir fayda görmedim..

Bu ilâhî bir sırdır ki, kimse çare bulamıyordu.

O yüzden benim aklım gitmiş ve fikrim kalmamıştı.. Sırrım bir hal olmuştu.. Kalbim hep onunla meşgul, gamım ve kederim artmıştı..

Şimdi, sana başımdan geçenleri anlatacağım: bak neler olmuşum ve ne haller geçirmişim..

Şimdi, tesellimi sana anlatmakta arıyorum..

Ya Resûlullah, hayret halim beni onun ezel ve ebed meydanında duruttu..

Bu arada ben, ezel meydanının evveline gitmek istedim.. Hattâ o tarafa doğru yöneldim de.. Bir de ne göreyim: Evvel, diye bir şey yok..

Âhırine döndüm.. Bir de ne göreyim: Evvel de, âhire karışık..

Bu nasıl iş?.. Önü sonuna karışmış..

Bu derdimi anlatacak birini aradım.. Yani: Bu derdime ortak olacak, benimle paylaşacak bir arkadaş..

Yürüyüp gidiyordum.. Belki çıkar bir yol bulur giderim, diye..

Önüme Mikâil çıktı.. Beni duruttu ve:

— Nereye böyle?..

Diye sordu.. Sonra, boşuna yorulmamamı anlattı ve yolların kapalı olduğunu söyledi.. Ondan öte bir kapı olmadığını beyan etti..

Belli ve sayılı zamanlarla, ona vuslât mümkün değildir.. Sonra o: Belli başlı mekânlarda da bulunmaz..

Ne onu bulmak, ne de sonsuzluğunun haddini bulmak senin için mümkün olur.. Geç bu sevdadan..

Mikâil'in bu anlattıklarını dinledikten sonra.. sordum:

— Peki.. o halde, senin burada işin ne?.. Ne yaparsın burada?

Bunun üzerine bana şöyle anlattı:

— Ben, burada denizlerle meşgulüm.. Yağmur yağdırmaktır vazifem.. Bir de onları muhtelif bölgelere dağıtmak..

Burada ben, denizlerin ne miktar acılığı vardır.. bilirim.. Sonra.. Onların dalgalarından ne miktar köpük çıkar.. onu da bilirim..

Bunları bilmesine bilirim.. Ama, senin de, zihnine takıldığı veçhile zat-ı hakkın teklik haddini ve onun ferdiyetini aded yönüyle bilemem..

Bundan sonra, İsrail'in durumunu sordum. Bu hususta, onun da malûmatını öğrenmek istedim.. Ve:

— İsrail, nerede?..

Dedim.. Bunun üzerine bana:

— Mektebe.. talime gitti. girdi..

Dedi. Yani tahsil yuvasına.. Sonra:

— Onun yüzü levh-ü mahfuza dönüktür.. yapışıktır âdeti.. hep oraya bakar.. Kalacak ve kalmayacak işlerin notunu tutar orada.. Sonra, onları alır talebe çocuklara öğretir.. Yani: Kendi camiasına, tayfasına..

Dedi.. Sonra, şöyle anlattı:

— Onlar nelerdir?..

Dersen, derim ki:

— «Onlar, aziz ve âlim olan Allah'ın takdiri-dir..» (36/39)

Sonra o; yani İsrail: Okuma devresine başını kaldırıp bakamaz.. Yani: Mualliminden hayası ıca-bı..

Onun, dönüp bakacak tarafı yoktur.. Kalbi: Başka birşey düşünmekten alınmıştır..

O, devamlı böyledir.. Taa, sura üfleninceye kadar..

*

Bunun üzerine anladım ki: Mikâil de benim gibi.. Ama bulacak çaremiz yoktu..

Bunun üzerine dedim ki:

— Gel bu müşkülümüzü arşa soralım.. Arzumuzun yolunu ondan öğrenelim. Derdimizi ona

açalım. Onun bilgisinden faydalanalım., Dediklerini yazıp anlamaya çalışalım..

Bu mesele üzerinde karşılıklı görüştük. konuştuk.. Bu arada, arş da bizi dinliyormuş.. Bir titreyiş titredi. Âdeta çırpınmaya başladı.. Ve şöyle dedi:

— Sakın ha.. bu gibi meseleleri diline alma. Hattâ kalbine dahi getirme.,

Zira bu öyle bir sırdır ki: Örtüsü açılmaz.. Ve bu, bir perdedir ki: Ondan öteye kapı yoktur:

Sonra, bu öyle bir sorudur ki: Kime sorarsan sor.. Mutlaka cevabını alamazsın..

Bana sormak ha?.. Ben neyim ki?.. Bu arada kim oluyorum ki?.. onun nerede başlayıp ve nerede bittiğini bileyim.. Ben oyum ki: İki harfin yani: KÂF ile NUN'un bir araya gelişinden yaratılmışım; varım.. Ama dün yoktum.. Hem de eseri olmayan..

O kimse ki: Dün yoktu.. İzi eseri belli değildi.. taa, ezeldenberi mevcut olan zatı nereden bilsin?.. O taa, ezelden beri vardır.. Ama ne doğuran, ne doğurulan..

Ezeli ilminde, istiva ile o beni sebkât etti. Beni topladı ve kahri altına aldı..

Onun istivası olmasaydı; ben nereden yapabildim.. Onun beni sarışı olmayaydı; benim için böyle birşeye ermek nereden olurdu?..

Sema neydi ki?.. bir dumandan gayrı?.. Onu, o bu seviyeye getirdi..

Arş üzerine istiva etti. Ama bir delilin ve burhanın kıyamı için..

Hakikatte istivam vardır.. Ama onun izzeti hakkı için, bunun şeklini bilemem..

Sonra.. benim bu şekli alışım; o demek değildir ki: Ona herşeyden daha yakınım.. Belki ben semaların üstündeyim.. Ama ona yakınlık itibarı ile yer dibindeki ile bir farkımız yoktur..

Bilmek gerek ki: Ben, onda olanı ihata kudretine sahip değilim..

Sonra.. onun zaviyesini bilmem de mümkün değildir.. Ancak ben, onun bir kuluyum.. Kulun durumu, ancak niyetinden ibarettir.

Bundan sonra arş şöyle devam etti:

— Belki sen sanırsın ki: Derdim yoktur.. Ama, öyle değil.. Şimdi sana diyeceklerimi iyi dinle.. Halime bir bak.. nicedir..

Önce sana, hikâyemi anlatayım.. Derdimi gamımı bir bir sayıp dökeyim..

Sözüme: Onun yüce kudretine yeminle başlarım:

— Şüphesiz beni o yarattı. Ama ehadiyet denizlerinde boğdu..

Sonra.. ebediyetinin ıssız sahralarına saldı ve beni dehşetler içinde bıraktı..

Bu haller içinde, hayli şeylere şahid oldum..

Bazen, bana bir çakmak çakar.. Ama ebediyet doğuşundan.. yükseltirdi beni..

Bazen de bana yakın olur.. beni yakınlık duraklarına götürür ve kendisine alıştırdı..

Bazen de, izzet hicaplarına bürünür ve beni korkuturdu..

Ama lütfu canibinden.. sevindirir ve oynatırdı..

Bazen de, bana münacaat tadını tattırırdı..

Bazen de bana mahabbetinin kadehleri ile gelirdi; bana ondan içirir; aklımı alır sarhoş ederdi..

Her ne zaman ki, bu sarhoşluğumun güzelliğinden azap duyar ve beni kavuşturduğu vuslat âlemi içinde ayılıponu görmek isterdim, hemen bana şu kitap gelirdi:

— «Beni hiçbir zaman göremezsın..» (7/143)
Dolayısı ile, arzum yerine gelmezdi..

İşbu ayrılık ve o hitabın heybetinden erir bitirdim.

Hasılı, onun sevgisi beni parçaladı.. dağladı..

Onun tecellisi sebebi ile bayıldım, düştüm.. Tıpkı Musâ gibi.. Hasılı ben, öyle bir vecd haline kapılıp gitmiştim..

Ayıldığım zaman, bana şu hitap geldi:

— Ey âşık, senin istediğin öyle bir cemâldir ki; biz onu gizledik ve o: Bir güzelliiktir ki; biz onu perdeledik örttük.

O yüzü tek kişi görecektir.

O, öyle bir sevgilidir ki: Onu biz seçtik..

O, öyle bir yetimdir ki: Onun mürebbsi biz olduk..

Ne zamanki sen:

— «O Allah sübhandır ki; kulunu yürüttü.. ama geceleyin..» (17/1)

Hitabını işittin. Onun bize varan yoluna dur.. Onun bize kudümlü yoluna çık. Ümid edilir ki, bu sayede bizi göreni görmüş olasın.. Ve bizden gayrına bakmayanın müşahedesine nail olasın

İşte.. Cibril, yukarıda; Mikâil'in, İsrâfil'in ve arşın durumunu kendi halini arz meydanında anlattıktan sonra:

— Ya Resûlellah, diğerleri neyse.. Arş ki, sana âşık ve sana tutkun.. Ya ben, senin elin önünde neden hizmetçi olmayayım?..

Dedi.. Ve Resûlellah (s.a.) Efendimizin ilk bineğini takdim etti.

İşbu binek bürak idi.. Bu onu, Beyt-i Makdise kadar götürdü..

Bundan sonra, ikinci binek geldi.. Bunun adı da: Mirac idi.. Bu binekle dünya semasına kadar gitti..

Bundan sonra, üçüncü binek faslı başladı.. Bu da, meleklerin kanadı idi.. Bununla da, ikinci semaya kadar çıktı. Bundan sonra, sema yolları hep meleklerin kanatları üzerinde devam etti. Taa, yedinci semaya varıncaya kadar..

Yedinci semadan sonra, dördüncü bineğin vazifesi başladı.. Ki bu da: Cebrâil idi.. Onun kanatları ile uçtu.. Taa, sidre-i müntehaya kadar onunla gitti..

İşte.. burada Cebrâil'in vazifesi bitmişti. Olduğu yerde kaldı..

Bu durumu gören, Resûlellah (s.a.) Efendimiz, Cebrâil'e şöyle buyurdu:

— Yâ Cibril, bu gece biz senin misafirin sayılırız.. Bizi nasıl yalnız bırakırsın?.. Hiç böyle bir yerde, dost olan dostunu yalnız bırakır mı?..»

Bunun üzerine sözü Cibril aldı ve şu itizarda bulundu:

— Ya Resûlellah, sen keremlere lâyık bir misafirsin... Taa, ezelden beri buranın davetlisisin.

Senin durumun bu... Benimki de bu... Şu anda, buradan bir karınca boyu öteye bir adım atsam: Derhal yanarım...

Çünkü biz, o melekler zümresiyiz ki: Herbirimizin belli ve ayrı ayrı yerleri vardır.

Bunun üzerine Resûlellah (s.a.) Efendimiz Cibril'e şöyle buyurdu:

— O halde sen burada kal. Ama, bana bir arzun var mı?...
 Bu soruyu bir fırsat bilen Cibril:

— Evet var...

Dedikten sonra, devam etti:

— İşbu sonsuzluk yolun Rabbına vardığı zamanve o yüce Hazret:

— İşte sen... ve işte ben...

Dediği zaman ve sana çeşitli iltiyaklarını yağdırdığı zaman: Beni o yüce Rabbin indinde an...

*

İşte... bundan sonra Cibril, yavaşça ayrıldı; çıktı oradan...

... Ve o anda, Resûlellah (s.a.) Efendimize yetmişbin hicap açıldı... Ki onların hepsi nurdandı...

Bundan sonra, beşinci binek geldi. Ve bu: Ref-ref idi... Ve yeşil nurdan idi. Şark ile garbı dolduracak kadar bir büyüklükte idi.

Resûlellah (s.a.) Efendimiz bunun üzerine oturdu... ve arşa kadar onunla gitti.

Arşa varınca, Resûlellah (s.a.) Efendimizin eteğine tutundu. Ve hal dili ile şöyle bir niyaza başladı:

— Bu ne saadet. Yâ Resûlellah, zamanın hoş şarabını daha ne zamana kadar yudum yudum yutacaksın? Bu ne güzel bir demdir.

Bazan olur ki; sevgilin sana âşık olur ve dünya semasına iner.

Bazan olur ki; bizzat nedimelerini gönderir, çevrende döndürür. Ve seni şefkat refrefine bindirir. Ve o Allah sübhandır ki: Kulunu gece yürütür.

Bazan olur ki; onun ehadiyet cemali seni müşahede eder... Ki o:

— «Onun gördüğünü kalbi yalana çıkarmadı.» (53/11)

Âyet-i Kerimesi ile tasdiklidir...

Bazan da, seni samedaniyet cemali müşahede eder... Ki bu da:

— «Onun gözü kaymadı. Onu aşmadı.» (53/17)

Meâlîne gelen Âyet-i Kerime ile sabıttır.

Bazan olur ki; o seni melekût âlemine ve sırrına muttali kılar Bu da, şu meâlî gelen âyetle sabıttır:

— «Kuluna vahyettiği kadar vahyetti.» (53/10)

Bazan da, seni tam yakınlığa götürür... Ki bu da:

— «İki yayın birleşimi kadar... Yahut daha da yakın.» (53/9)

Âyet-i Kerimesi ile sabıttır...

*

Arş, sözlerine devam etti:

— Yâ Muhammed, şu anlar öyle anlardır ki; susamışın suya duyduğu hasret kadar hasret duyulur bu anlara.

Ve... bu anlar, elde edilebilmek için, kendilerine ah vah edilir.

Gayrı bilemez oldum; bu anlar içinde şaşıp kalan onlara hangi yönden varabilir?...

Bu an ve bu zaman içinde yaşayanlarda, korku, iştiaak ve herşey vardır.

Beni ki o: Halkının en büyüğü ve en azımı kıldı. Böyle olduğum halde, bütün yaratılmışlardan en fazla ve şiddetli bir şekilde ondan korkarım.

Ya Resûlellah, o yüce yaratıcı beni yaratmayı murad ettiği gün yarattı. İşte o gün ben onun celâli heybetinden korkuyor ve titriyordum. Beni ayakta tutan sütunuma:

— LÂ İLÂHE İLLÂLLAH.. (ALLAHTAN BAŞKA İLÂH YOKTUR.)

Kelime-i tevhidini yazınca, daha da fazla titredim. Onun ismi karşısında sarsıntım ve ürpermem daha da artmaya başladı.

— MUHAMMEDÜN RESÛLULLAH... (MUHAMMED ALLAH'IN RESÛLÜDÜR.)

Cümlesi ki yazıldı. Sarsıntım geçti... Telâşım dindi. Özüm rahata erdi.

İşte... Bütün bunlar, üzerime yazılan ismin bereketi ile olmuştu. Artık, senin güzel nazarın bakışın bana uğrayınca... nasıl olurum... gör...

Arş, sözlerine devam etti:

— Yâ Resûlellah, sen âlemlere rahmet olarak gönderildin. Elbet bu rahmetten benim de nasibim olmalı... Hem de bu gece. Ve senden talep ettiğim nasibim odur ki: Bana ateşten, cehennemden bir kurtuluş berati fermanın ola...

Korkarım ki: Bazı yalan söz edenler; bana, bazı aldanmışların ettiği yersiz lâkırdılar yüzünden Rabbim beni ateşe atar.

Bütün bu hale sebep, bazı şaşkın kimselerin şaşkınlığı ve batıl zannıdır.

Onlar sandılar ki, ben: Haddi ve hududu olmayan varlığı alırım. Heyeti ve şekli bilinmeyen

mukaddes zatı taşıyım. Keyfiyeti, şekli bizce tamamen meçhul olan zatı kuşatırım.

Yâ Muhammed, hele bir bak; o ki, zatı için bir hudud, sıfatları için bir sayı yoktur. Benim gibi bir muhtaca nasıl muhtaç olur. Bana nasıl yüklenir?.

Rahman ki, onun bir ismidir. İstlva da, sıfatıdır, naatidir. Gerek sıfatı, gerekse naatî onun zatına bağlıdır. O ki böyledir. Benimle nasıl bitişir? Ve nasıl ayrılır?

Ne o, benden ayrılan bir parçadır. Ne de ben, onun dışında bir şeyim.

Yâ Muhammed, onun izzetine yemin ederim ki, bir vuslat haliyle de ona yakın değilim. Sonra... ondan bir ayrılışla ayrı da olamam. Sonra, kendi takati ile onu taşıyan bir şey de olamam. Onu derleyen toplayan hiç olamam. Keza ona: Bir benzer bulan hiç değilim.

Bir iyiliği ve fazlı icabı beni o yarattı. Beni de yok edecek olursa, bu onun mahza adaleti ve yine bir fazlı olur.

Yâ Muhammed, ben onun kudreti ile, taşınanım. Keza, onun hikmetinin bir mahsulüyüm. Hiç taşınan taşıyan olur mu?

Böyle bir nisbet, sahih olur mu?

Sonra... Şu Âyet-i Kerimeyi okudu:

— «Bilgin dışında olan şeylerin peşine takılma... Çünkü, kulak, göz, kalb... bunların hepsi sorumludur...» (17/36)

Resûlellah (s.a.) Efendimiz, arşı dinledikten sonra, hal dili ile ona cevap verdi:

— Ey arş, yoluma durma... Seninle olacak vaktim yok. Safiyetimi bozma; kederlenme... Halvet halimi şüphelere daldırma.

İçinde bulunduğum bu zaman, senin derdini dinleyecek kadar geniş değil. Sonra, hitabına yer değil.

Ve Resûlellah (s.a) Efendimiz ona velev emaneten olsun; bir yan göz bile atmadı. Sonra, onun yolu ile, vahyolup gelen satırların bir harfini bile okumadı. Çünkü o:

— «Onun gözü kaymadı... Şaşmadı...» (53/17)

Emr-i ilâhîsine tabi idi.

İşte... bundan sonra, Resûlellah (s.a) Efendimize altıncı binek takdim edildi. İşbu bineğin adı: Teyid idi.

Bu arada, kendisine bir nida geldi.

— «Seni koruyan önünde... İşte sen... İşte 'Rabbın...»

Ama bu nidanın sahibi görünmüyordu.

Şimdi, Resûlellah (s.a.) Efendimizi dinleyelim:

— İşte... O anda ben, hayretler içinde kaldım. Sözümü bilemiyor ve anlamıyordum. Hattâ, yaptığım işi de, tam bilecek durumda değildim.

İşte... o anda, dudaklarıma nereden geldiğini bilemediğim bir damla düştü. Ama nasıl damla. Baldan çok daha tatlı. Kardan çok daha soğuk. Kaymaktan daha yumuşak. Miskten daha kokulu.

İşte... Bu damla sebebi ile, cümle enbiyâ ve resûlden bilgin oldum.

Ve... dilimden şu cümleler dökülmeye başladı:

— Mübarek tahıyyat Allah'adır. Pâk salâvat Allah'adır. Şu cevabı aldım:

— Selâm sana ey peygamber, keza Allah'ın rahmeti ve bereketi de...

Bana tahsis kılınan bir iltifat şerefine peygamber kardeşlerimi de kattım... Ve cevaben dedim:

— Selâm bizlere... Ve Allah'ın salih kullarına. Resûlellah (s.a.) Efendimiz:

— «Selâm bizlere...»

Buyurmuştu. Bunun güzel bir menkıbesi vardır. Ki Hz. Sıddîk'la ilgili...

· Rivayet edildiğine göre:

— Resûlellah (s.a.)Efendimiz mirac şerefine nail olduğu zaman, Hz. Sıddîk'a sordular:

— O, Rabbını görmüş; nasıl?

Dedi ki:

— Doğrudur... Ben de onunla beraberdim Eteklerine yapışmıştım. Söylediği cümleleri birlikte söyledik.

Dediler ki:

— O cümle nedir?

Dedi ki:

— Selâm bizlere...

Cümlesidir...

*

Neyse... Dönelim mevzuumuza... Resûlullah (s.a.) Efendimiz anlatmaya devam ediyor:

— Ben, tahiyyatı bitirdikten sonra, melekler tek tek şöyle dediler:

— Şehadet ederim ki, Allah'tan başka ilâh yoktur. Ve Muhammed onun resûlüdür.

Bundan sonra bana:

— Yaklaş yâ Muhammed.

Dendi... Bunun üzerine yaklaştım; sonra durdum...

*

İşbu yaklaşma:

— «Sonra yaklaştı... tutundu...» (53/8)

Âyet-i Kerimesinin manâsıdır.

Bu manâ üzerinde, rivayetler çeşitlidir.

Dendi ki:

— Resûlullah ona dilemekte yakın oldu...

Rabba yakın oldu. Ve alâka gördü.

Dendi ki:

— Şefaât dileği ile ona yakın oldu. Ve şefaât talebine Rabbi, icabet ederek yakın oldu.

Dendi ki:

— Ona hizmetle yanaştı. Rabb'dan rahmetle yakınlık gördü...

Bir başka manâ daha:

— Muhammed Rabbına yakın oldu. Ve Rabbindan ona vahiy geldi. Ama bir yakınlık lûtfu olarak. Ve Rabbi ona şefkat ve merhamet olarak yakın oldu.

Hasıl-ı kelâm, hiçbir şekilde; tam tarif yapılamaz.

Bu, öyle bir yakınlıktır ki; kırlar ve bayırlar dolaşıp mesafeler kat edilmek sureti ile elde edilmez.

O anda, aradan zaman mefhumu kalkmıştı... Keyfiyet silinmiş, vakit mefhumu kalmamıştı.

İşbu yakınlık; iki yayın birbirine intibakından başka şekilde tarif edilemez.

Vaktaki, tarif bu iki yay oldu. Rabb Taâlâ için, mekân düşünülmez, hattâ an'lar da, mekânlar da.

*

İşbu halet içinde Resûlellah (s.a.) Efendimize bir nida geldi :

— Adımını at, yâ Muhammed...

Resûlellah (s.a.) Efendimiz şu niyazda bulundu:

— Yâ Rabbi, mekân ki, ortadan kalktı. Yer mefhumu ki, silindi. Ayağımı nereye basayım?

Bunun üzerine, şu ikinci emri aldı:

— Bir ayağımı diğer ayağının üzerine koy... Ta ki, herşey: Benim, zamandan ve mekândan, yerden ve yurttan, geceden ve gündüzden... huddan ve kıtalardan... hadden ve miktardan... münezzehtir olduğumu bilsin.

*

Bundan sonra... Resûlullah (s.a.) Efendimize şu nida geldi:

— Bak, ya Muhammed.

Resûlullah (s.a.) Efendimiz baktığı zaman, pek parıldayan bir nur gördü; sordu:

— Bu nedir?..

Dendi:

— Bu bir nur değildir... Firdevs cennetidir... Ve sen, yükseldikçe o ayakların altında kalacaktır. Ayaklarının altında kalan da, sana fedadır.

*

Bu arada şöyle bir nida geldi:

— Ya Muhammed, ayak bastığın yerin mebede, i halkın vehminin bittiği yerdir.

Yani: Bundan ötesini, onlar artık hayal dahi edemezler...

*

Daha sonra, şu hitap geldi:

— Ya Muhammed, sen zamanın ve yerin bulunduğu yerde gezdiğin süre, Cibril delilin olmuş-

tu. Burak ise, bineğin. Ama, mekân ki, ortadan silindi; kâinattan ki, kayboldun yer ve mesafeler ki, ortadan kalktı; iki yayın misali ki kaldı... İşte bu anda, delilin benim.

*

Bundan sonra, şu hitap geldi:

— Ya Muhammed, kapıyı sana açıyorum. Perdeyi senin için kaldırıyorum. Hitabın en güzelini sana duyuruyorum. Çünkü sen, daha gayb âleminde iken beni gerçek bir imanla birledin ve tevhid ettin.

Şimdi de, birle... Yani: Müşahede ve âyan âleminde... böylece yine tevhidime er.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.) Efendimiz:

— Affına güvenerek, cezandan sana sığınırım. Dedi. Şu hitabı aldı:

— Bu, ümmetin asilerine yarayan bir söz. Vahdetime nail olan kimsenin değil.

Bunun üzerine, Resûlullah (s.a.) Efendimiz şu niyazda bulundu:

— Yâ Rabbi, ben seni senâ edemem. Sen zatını senâ ettiğin gibi...

Resûlullah (s.a.) Efendimize hitaplar peşpeşe geliyordu. Şu da bir başka hitap:

— Ya Muhammed, senin dilin ki; ibareden aciz kaldı; ona doğruluk dilinden bir kısve giydirdim... Ki bu:

— «O, boştan konuşmaz...» (53/3)

Emrimle sabittir.

Sonra, sonra sana bir nur emanet ederim ki: Cemalime onunla bakarsın... Bir kulak veririm; sözümü onunla duyarsın. Sonra, bir hal dili ihsan ede-

rim; onunla da bana gelişinin mânâsını duyar anlarsın. Ve bana nazar etmenin hikmetini sezersin.

*

Bütün hitapları yaparken, sanki Allah-ü Taâlâ şu Âyet-i Kerimenin mânâsına işaret ediyordu:

— «Biz seni bir şahid, bir müjdeci, bir korkutucu olarak yolladık...» (33/45)

Böylece, Hakkı görecek ve şehadet edecekti... Şahid odur ki: Kendisinden ancak gördüğü sorulur... Gaybe, bilinmeyene şahidlik olmaz...

Ve hitap devam etti:

— Sen bir şahidsin ya Muhammed; cennetimi sana göstereceğim. Orada da dostlarım için hazırladığım şeylere bakacaksın.

Cehennemi de göstereceğim sana. Orada da, düşmanlarım için hazırladığıma bakacaksın...

Sonra... Cemalimi müşahedeyi de, sana nasip edeceğim. Cemalimden de, sana bir yüz açacağım. Ta ki bilesin: Kemalle muttasıfım... Sonra, münezzehim: Benzemeden ve denkten. Bedelden ve amirden... hadden ve kadden... Boydan ve bostan... Sayıdan ve adedden. Geçilmeden ve tekim bulunmadan. Ayrılmadan ve birleşmeden. Bana bir misal bulunmaktan ve şekil çizilmekten. Birlikte oturulmaktan ve karşılıklı dokunulmaktan. Aralıklı bir şey olmaktan ve mizaç uygunluğundan.

*

Daha sonra, şu hitap geldi:

— Ya Muhammed, halkımı ben yarattım... Onları zatıma davet ettim.

Ama onlar, hakkımda, ihtilâfa düştüler. Her biri, bir başka iddiada bulundu.

Bir cemaat, Üzeyri oğlum yaptı... Ve beni cimri, eli bağı vasfetti: Ki bunlar: Yahudiler idi.

Bir başka cemaat ise, İsa'yı bana oğul yaptı... Vehmettiler ki: Benim zevcem var. Oğlum var. Bunlar da: Nasranilerdir.

Bir başka cemaat de, bana ortaklar isnad ettiler. Bunlar da: Veseniyelerdir... Yani: Putçular. Bir başkası da, bana suret çizdi... Bunlar da: Mücessimelerdir. Yani: Beni mahlûka benzetenler...

Bir başka cemaat ise, beni mahdud ve muayyen bir yeri olan kabul etti. Bunlar da: Beni yaratılmışlarla bir gören müşebbihe tayfasıdır...

Bir başka kavm ise, beni yok zannetti. Bunların adı da: Muattıladır.

Bir başka cemaat ise, beni görünmez kabul etti ki: Bunlar da, muteziledir.

Ya Muhammed, işte; sana kapım... Zatımın perdesini sana açtım... Hele bir bak; Onların bana nisbet ettikleri şeylerden bir zerre var mıdır?

Ve Resûlullah (s.a.) Efendimiz, bakmaya başladı. Gördü ki bir nur: Ama onunla kuvvet bulur. Onun zatı ile kaim... Ama idrâk edilebilmekten münezzeh... İhata edilmekten yana da münezzeh

Tek Allah... Hiçbir şeye muhtaç değil. Ne bir şeyin üzerinde. Ne de, herhangi bir şeyle kaim... Hiçbir şeye ihtiyacı yok.

Ne bir heykel... suret... ne de, birşeye benzeyen suret...

Ne cisim... Ne de bir yeri olan... Şekli de yok. Terkip edilmiş de değil.

İşte... bu manzara içinde:

— «Onun misli gibi yoktur... O görür ve işitir...» (42/11)

Meâline gelen Âyet-i Kerîmenin mânâsı tecelli etti...

*

Vaktaki: Bu yüce yükseliş vaki oldu. Ve Resûlullah (s.a.) Efendimiz o yüce hazrete vardı. Ve şifâhen görüştü, konuştu.

İşte... O zaman, Allah-ü Taâlâ ona şöyle buyurdu:

— Ey habibim, ey Muhammed... Şunları da duy. Elbet bu halk için bir sır gerektir ki: İzhar edilmesi yasak ola... Ve bir an vardır ki; onu yaymak da yasak ola...

İşte... öyle buyurdu ve:

— «Kuluna vahyedeceğini vahyetti...»
(53/10)

Meâlinde buyrulan Âyet-i Kerîmesi gereğince, onlar sır oldu... Ama, Allah ve Resûlü arasında.

*

Salât eyle Allahım. Selâm eyle ve bereketler yağdır: Yaratılmışların en şereflişi üzerine... Seyyidimiz efendimiz üzerine.

O, zatına ait nurların denizidir. Sırların kaynağıdır. Hücetin dilidir. Hazretin önderidir. Ülkelere gelinidir. Mülkün süsüdür. Rahmetin hazinesidir. Şeriatın yolu ondan geçer... Cennetin kandelilidir. Hakikatın gözüdür. Müşahedenle o lezzet alır.. Halkın arasında seçmelerin seçmesi odur. Zâtına ait nurdan aydınlık alan odur...

Ona yapacağın bu salât öyle olsun ki: Bağlarım onunla çözülsün... Sıkıntıları, onunla açıl-

sın... İhtiyacım onunla tamam olsun. Talebime onunla ereyim.

Bu salât devamlı olsun. Allahım, ama zatın devamı ile... Bu salat baki olsun. Allahım, ama zatın baki kaldıkça.

Bu öyle bir salât olsun ki; seni de razı eylesin. Onu da razı eylesin. Sonra, o salât sebebi ile bizden de razı olasın... Ey Âlemlerin Rabbi.

Bize Allah yeter... O, ne güzel bir vekildir.

Güç ve kuvvet ancak Allah'ındır... O yücedir. Azımdır.

Son olarak: Salât ve selâm dileğimizi tekrar eder:

— Allah, Efendimiz Muhammed (s.a.)'e, âline ve ashabına salât eylesin ve selâm eylesin...

Der; eserlerimizi burada tamamlarız...

Hamd, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsus-tur...

Tercümenin bittiği tarih:

9 Şaban 1387

12 Kasım 1967

Bostancı - İstanbul

ŞEYTANIN HİKÂYESİ

Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun...

Salât ve selâm, efendimiz Emin Peygamber Muhammed'e...

Sonra, onun pâk âline... ve ashabının tümüne olsun.

*

İbn-i Abbas r.a. Hz.'inden naklen Muaz b. Cebel rivayet ediyor:

— Bir gün Resûlullah (s.a.) ile beraberdik. An-sardan birinin evinde toplanmıştık... Tam bir cemaat olmuştuk.

Sohbete dalmıştık. Bu arada, dışarıdan bir ses geldi:

— Ev sahibi... İçeridekiler... Eve 'girmem için bana da izin verir misiniz?

Benim sizden bir dileğim var. Görülecek bir işim var.

Bunun üzerine, herkes Resûlullah (s.a.) Efendimizin yüzüne bakmaya başladı.

Orada ve her zaman büyük oydu... İzin ondan çıkacaktı.

Resûlullah s(a.) Efendimiz, duruma vâkıf oldu ve:

— «Bu seslenen kimdir, bilir misiniz?...»

Buyurdu... Biz hep birden şöyle dedik:

— En iyi bilen Allah ve Resûlüdür.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.) Efendimiz:

— «O, lain İblistir. —Şeytandır—. Allahın lâneti onun üzerine olsun...»

Buyurunca; hemen Hz. Ömer:

— Ya Resûlellah, bana izin veriniz onu öldüreyim.

Dedi... Resûlullah (s.a.) Efendimiz bu izni vermedi; şöyle buyurdu:

— «Dur ya Ömer, bilmiyor musun ki; ona belli bir vakte kadar mühlet verilmiştir... Öldürmeyi bırak.»

Sonra şöyle buyurdu:

— «Kapıyı ona açın gelsin... O, buraya gelmek için emir almıştır. Diyeceklerini anlamaya çalışınız. Size anlatacaklarını iyi dinleyiniz...»

*

Bundan sonrasını ondan dinleyelim; yani Ravi'den. Şöyle anlattı:

— Kapıyı ona açtılar. İçeri girdi ve bize göründü. Bir de baktık ki; şekli şu: Bir ihtiyar. Şaşı. Aynı zamanda köse. Çenesinde altı veya yedi kadar kıl sallanıyor. At kılı gibi.

Gözleri yukarı doğru açılmış. Kafası, büyük bir fil kafası gibi. Dudakları da, bir manda dudaklarına benziyordu.

Sonra, şöyle bir selâm verdi:

— Selâm sana ya Muhammed; selâm size ey cemaat-ı müslimin.

Onun bu selâmına Resûlullah (s.a.) Efendimiz şu mukabelede bulundu:

— «Selâm Allah'ındır ya lain..»

Sonra ona şöyle buyurdu:

— «Bir iş için geldiğini duydum; nedir o iş?»

Şeytan şöyle anlattı:

— Benim buraya gelişim, kendi arzumla olmadı. Mecburen geldim.

Resûlullah (s.a.) Efendimiz sordu:

— «Nedir o mecburiyet?»

Şeytan anlattı:

— İzzet sahibi Rabbin katından bana bir melek geldi. Ve dedi ki:

— Allah-ü Taâlâ sana emir veriyor: Muhammed'e gideceksin. Ama düşük ve zelil bir halde. Tavazu ile.

Ona gideceksin ve âdemoğullarını nasıl kandırdığını anlatacaksın. Onları nasıl aldattığını söyleyeceksin birbir ona.

Sonra o; sana ne sorarsa doğrusunu diyeceksin.

Sonra... Allah-ü Taâlâ buyurdu ki:

— Söylediklerine bir yalan katarsan, doğruyu söylemezsen... seni kül ederim; rüzgâr savurur... Düşmanların önünde seni rüsvay ederim.

İşte... böyle; ya Muhammed, o emir üzerine sana geldim.

Arzu ettiğini bana sor. Şayet bana sorduklarına doğru cevap vermezsem; düşmanlarım benimle eğlenecek. Şu muhakkak ki, düşmanlarımın eğlenmesi olmaktan daha zor bir şey yoktur.

*

Bundan sonra, Resûlullah (s.a.) Efendimiz şöyle sordu:

— «Madem ki, sözlerinde doğru olacaksın. O halde bana anlat: Halk arasında en çok sevmediğin kimdir?»

Şeytan şu cevabı verdi:

— Sensin, ya Muhammed... Allah'ın yarattıkları arasından senden daha çok sevmediğim kimse yoktur.

Sonra, senin gibi kim olabilir ki?

Resûlullah (s.a.)Efendimiz sordu:

— «Benden sonra, en çok kimlere buğuzlusun ve sevmezsin?...»

Şeytan anlattı:

— Müttaki bir gence ki... varlığını Allah yoluna vermiştir. ea

Bundan sonra, sual cevap aşağıdaki şekilde devam etti. Resûlullah (s.a.) Efendimi zordu; şeytan anlattı.

— «Sonra kimi sevmezsin?»

— Kendisini sabırlı bildiğim, şüpheli işlerden sakınan Âlimi...

— «Sonra?...»

— Temizlik işinde... yıkadığı yerleri üç defa yıkamaya devam eden kimseyi.

— «Sonra?...»

— Sabırlık olan bir fakiri ki; ihtiyacını hiç kimseye anlatmaz.. Halinden şikâyet etmez.

— «Peki, bu fakirin sabırlı olduğunu nereden bilirsin?...»

— Ya Muhammed, ihtiyacını kendi gibi birine açmaz. Her kim ihtiyacını kendi gibi birine üç gün üst üste anlatırsa, Allah onu sabredenlerden yazmaz. Sabırlı kimselerin işi buna benzemez.

Hasılı, onun sabrını; halinden, tavrından ve şikâyet etmeyişinden anlarım.

— «Sonra kim?...»

— Şükreden zengin.

— «Peki, ama o zenginin şükreden olduğunu nasıl anlarsın?...»

— Onu görürsem ki, aldığı helâl yoldan alıyor ve mahalline harcıyor. Bilirim ki: O şükreden bir zengindir.

*

Resûlullah (s.a.) Efendimiz bu defa mevzuu değiştirdi ve ona başka bir sual sordu:

— «Peki, ümmetim namaza kalkınca, senin halin nice olur?...»

— Yâ Muhammed, beni bir sıtma tutar. Titrerim.

— Neden böyle olursun; ya lain?»

— Çünkü bir kul, Allah için secde edince bir derece yükselir.

— «Peki, ya oruç tuttıkları zaman nasıl olursun?...»

— O zaman da bağlanırım. Taa, onlar iftar edinceye kadar.

— «Peki, ya hac yaptıkları zaman nasıl olursun?»

— O zaman da, çıldırırım.

— «Peki, ya Kur'an okudukları zaman nasıl olursun?...»

— O zaman da, eririm. Tıpkı ateşte eriyen bir kurşun gibi eririm.

— «Peki, ya sadaka verdikleri zaman halin nasıldır?...»

— Ha, işte... o zaman halim pek yaman olur. Sanki sadaka veren, bir testere alır eline ve beni ikiye böler.

Resûlullah (s.a.) Efendimiz sebebini sordu:

— «Neden öyle testere ile ikiye biçilirsin, yâ Ebamürre?...»

Bunun üzerine İblis:

— Onu da anlatayım...

Dedikten sonra anlatmaya başladı:

— Çünkü sadakada dört güzellik vardır. Şöyle ki:

1 — Allah-ü Taâlâ, sadaka verenin malına bereket ihsan eyler.

2 — O, sadaka veren kimseyi halkına sevdendir.

3 — Allah-ü Taâlâ, onun verdiği sadakayı, cennemle arasında bir perde yapar.

4 — Allah-ü Taâlâ, belâyı, sıkıntıyı ve ahları ondan defeder.

*

Bundan sonra, Resûlullah (s.a.) Efendimiz ashabı hakkında ona bazı sorular sordu:

— Ebûbekir için ne dersin?...

İblis buna şu cevabı verdi:

— O bana, cahliyet devrinde bile itaat etmedi... İslâm'a igrdikten sonra nasıl bana itaat eder?

— «Peki, Ömer b. Hattab için ne dersin?...

İblis buna da şu cevabı verdi:

— Allah'a yemin ederim ki; her gördüğüm yerde ondan kaçtım.

— «Peki, Osman b. Affan için ne dersin?...

— Ondan utanırım... hem de çok... Nasıl ki, Rahman'ın melekleri de ondan utanırlar...

— «Peki, Ali b. Ebûtalib için ne dersin?...

İblis onun için de şöyle dedi:

— Ah, onun elinden bir kutrulsam... O, kendi başına kalsa; ben de kendi başıma kalsam... O, beni bıraksa... ben de onu bıraksam... Ben onu bırakırım; ama o beni bırakmaz.

Resûlullah (s.a.) Efendimiz, yukarıdaki soruları sorduktan ve şeytanın verdiği cevaplar da kısmen bittikten sonra, şöyle buyurdu:

— «Ümmetime saadet ihsan eden; seni de taa, belli bir vakte kadar şeki kılan Allah'a hamd olsun.»

Resûlullah (s.a.) Efendimiz o cümlesini duyan lâin İblis şöyle dedi:

— Heyhat, heyhat... Ümmetin saadeti nerede? Ben, o belli vakte kadar diri kaldıkça, sen ümmetin için nasıl ferah duyarsın?...

Ben, onların kan mecralarına girerim. Etlerine karışırım. Ama onlar, benim bu halimi göremez ve bilemezler.

Beni yaratan ve baas gününe karar bana mühlet veren Allah'a yemin ederim ki: Onların tümünü azdırırım. Cahillerini ve âlimlerini... Ümmîlerini ve okumuşlarını... Facirlerini ve âbidlerini... Hasılı, bunların hiçbirli elimden kurtulamaz.

Fakat... Allah'ın hâlis kullarını... Evet, bunları azdıramam.

Bunun üzerine Resûlullah (s.a.) Efendimiz sordu:

— «Sana göre ihlâs sahibi olan muhlis kullar kimlerdir?...»

Bu suâle İblis şu cevabı verdi:

— Bilmez misin? yâ Muhammed, bir kimse ki, dirhemini ve dinarını sever... O Allah için bir ihlâsa sahip değildir.

Bir kimseyi görürsem ki; dirhemini ve dinarını sevmez; övülmeğe, medhedilmekten hoşlanmaz... bilirim ki o: İhlâs sahibidir... Hemen onu bırakır kaçırım.

Bir kul, malı ve övülmeyi sevdiği süre, kalbi de dünya arzularına bağlı kaldığı müddet, o size vasfını yaptığım kimseler arasında bana en çok itaat edendir.

Bilmez misin ki; mal sevgisi, büyük günahların en büyüğüdür.

Bilmez misin ki; ya Muhammed, baş olma sevgisi yine büyük günahların en büyükleri arasındadır.

İblis, anlatmaya devam etti:

— Ya Muhammed, bilmez misin?... Benim yetmişbin tane çocuğum var. Bunların herbirini bir başka yere tayin etmişimdir.

Sonra... o her çocuğumla birlikte yine yetmişbin tane şeytan vardır.

Onların bir kısmını ulemaya gönderdim.

Bir kısmını gençlere yolladım.

Bir kısmını da, meşayihe saldım.

Bir kısmını da, ihtiyar kadınlara musallat ettim.

Gençlere gelince; aramızda hiçbir anlaşmazlık yoktur. Onlarla gayet iyi geçiniriz.

Çocuklara gelince... Onlarla da, bizimkiler istedikleri gibi birlikte oynarlar.

Bizimkilerin bir kısmını da, âbidlerin başına dert ettim. Bir kısmını da zahidlerin.

Onlar, bunların yanına girer; halden hale sokarlar. Bir tepeden öbürüne... hep dolaştırıp dururlar. Öyle bir hal alırlar ki; başlarlar, sebeplerden herhangi birine sövmeye...

İşte... böylece, onlardan ihlâsı alırım... Onlar, bu halleri ile, yaptıkları ibadeti, ihlâssız yaparlar gayrı... Ama, bu hallerinin farkında olmazlar.

İblis, bundan sonra, aldattığı bir rahibin hikâyesini anlatmaya geçti. Ve şöyle dedi:

— Bilmez misin; ya Muhammed, Rahip Barsisa; tam yetmiş yıl ihlâs ile Allah'a ibadet etti.

Bu ibadetleri sonunda, ona öyle bir hal ihsan edilmişti ki: Her dua ettiği hasta, duası bereketi ile şifayap oluyordu.

Onun peşine takıldım; hiç bırakmadım... Zina etti. Katil oldu. Sonunda da küfre girdi.

Bu o kimsedir ki; Allah-ü Taâlâ aziz kitabında, ona şöyle anlatır:

— «...Şeytanın hali gibidir ki; o insana:

— Kâfir ol...

Dedi... Vaktaki o kâfir oldu; bu defa ona şöyle dedi:

— Ben, senden uzağım... Ben, âlemlerin Rabbi olan Allah'tan korkarım.» (59/16)

*

İblis, bundan sonra, bazı kötü huylar üzerinde durdu. Ve onların herbirinden nasıl istifade ettiğini anlattı...

Y A L A N :

— Bilmez misin yâ Muhammed, yalan bendendir ve ilk yalan söyleyen de benim.

Her kim yalan söylerse... o benim dostumdur.

Her kim yalan yere yemin ederse... o da benim sevgilimdir.

Bilmez misin ya Muhammed, ben Âdem'e ve Havva'ya yalan yere Allah adına and içtim.

— «Muhakkak, ben size nasihat ediyorum.» (7/16)

Dedim... Bunu yaparım; çünkü yalan yere yemin gönlümün eğlencesidir.

GIYBET - KOĞUCULUK :

Gıybet ve koğuculuğa gelince... Onlar da, benim meyvelerim ve şenliğimdir.

NIKÂH ÜZERİNE YEMİN ETMEK :

— Her kim, talâk üzerine yemin ederse... günahkâr olacağından endişe edilir. İsterse bir defa olsun. İsterse doğru bir şey üzerine olsun.

Her kim, talâkı ağzına alırsa... taa, hakikat belli oluncaya kadar karısı ona haram olur. Onlar bu halleri ile, kıyamete kadar meydana getirecekleri çocuklar, hep zina çocuğu olur.

Ağza alınan o talâk kelimesi yüzünden, hepsi cehenneme girer.

N A M A Z :

— Ya Muhammed, namazı, an bean tehir edene gelince... onu da anlatayım.

O, her ne zaman ki, namaza kalkmak ister; tutarım. Ona vesvese veririm.

Derim ki:

— Henüz vakit var. Sen de meşgulsün. Hele şimdilik işine bak. Sonra kılarısın

Böylece o: Vaktinin dışında namazını kılar... Ve bu sebepten onun kıldığı namaz yüzüne atılır.

Şayet o kimse, beni mağlûp ederse... ona insan şeytanlarından birini yollarım... Böylece onu vaktinde namaz kılmaktan alıkoyar.

O, bunda da, beni mağlûp ederse... bu sefer onun hesabını namazında görmeye bakarım. O namazın içinde iken:

— Sağa bak... sola bak...

Derim... O da, bakar... O ki böyle yaptı... yüzünü okşar alındanan öperim. Bundan sonra ona:

— Sen, ebedî yaramaz bir iş yaptın.

Derim ve böylece onun huzurunu bozarım.

Sen de bilirsin ki ya Muhammed, her kim namazda, sağa ve sola çokca bakarsa, Allah onun namazını kabul etmez. Yüzüne atar.

Bunda da ona mağlûp olursam. Yalnız başına namaz kıldığı zaman yanına giderim. Ve ona: Çabuk çabuk kılmasını emrederim. O da, başlar; namazını çabuk çabuk kılmaya. Tıpkı horozun, gagası ile, yerden birşeyler topladığı gibi...

Bu işi, ona yaptırmakta da, başarı kazanamazsam; bu sefer cemaatle namaz kılarken onun yanına varırım.

Orada onun başına bir gem takarım... Başını imamdan evvel secdeden ve rükû'dan kaldırıyorum. İmamdan evvel de, secde ve rükû yaptırırım.

İşte... o böyle yaptığı için, kıyamet günü, Allah onun başını eşek başına çevirir.

O kimse, bunda da beni yenerse... Bu defa, ona namazda parmaklarını çıtlatmasını emrederim. Böylece o: Beni tesbih edenlerden olur. Ama bu işi ona namaz içinde yaptırmaya muvaffak olur sam.

Bunda da, ona mağlûp olursam. Bu sefer ona tekrar giderim. Namaz içinde iken burnuna üfleirim. Ben üfleyince, o esnemeye başlar.

Şayet o, bu esneme esnasında elini ağzına kapamazsa... onun içine küçük bir şeytan girer, dünyaya hırsını ve dünyevî bağlarını çoğaltır.

İşte... bundan sonra o kimse: Hep bize itaat eder. Sözümüzü dinler. Dediklerimizi yapar.

*

Şeytan bundan sonra, konuşmasına devam etti:

— Sen, ümmetin hangi saadetinden ferah duyarsın ki?...

Ben onlara, ne tuzaklar kurarım... ne tuzaklar.

Miskinlerine, çaresizlerine ve zavallılarına giderim. Namazı bırakmalarını emrederim. Ve onlara derim ki:

— Namaz size göre değil... O, Allah'ın âfiyet ihsan ettiği ve bolluk verdiği kimseler içindir.

Sonra da hastalara giderim:

— Namaz kılmayı bırak.

Derim... Çünkü Allah-ü Taâlâ:

— «Hastalara zorluk yok...» (24/61)

Buyurdu... İyi olduğun zaman çokça kılırsın. Ve böylece o, namazını bırakır. Hatta küfre de gidebilir.

Şayet o, hastalığında namazını terkederek giderse... Allah'ın huzuruna çıkarken, Allah-ü Taâlâ'yı öfkeli bulur.

Sonra şöyle dedi:

— Yâ Muhammed, eğer bu sözlerime yalan kattımsa, beni akrep soksun...

Sonra... eğer yalan varsa... Allah'tan dile; beni kül eylesin.

*

İblis bundan sonra, konuşmalarına devam etti ve şöyle dedi:

— Ya Muhammed, sen ümmetin için ferah mı duyuyorsun?. Halbuki ben onların altında birini dininden çıkardım.

*

Bundan sonra... Resûlullah (s.a.) Efendimiz ona, yani İblis'e aşağıdaki şekilde kısa kısa bazı sorular sordu. O da bunlara cevap verdi:

- «Ya lâin, senin oturma arkadaşın kim?»
- Faiz yiyen.
- «Dostun kim?»
- Zina eden.
- «Yatak arkadaşın kim?»
- Sarhoş.
- «Misafirin kim?»
- Hırsız.
- «Elçin kim?»
- Sihirbazlar.
- «Gözün nuru nedir?»
- Karı boşamak.
- «Sevgilin kim?»
- Cuma namazını bırakanlar.

*

Resûlullah (s.a.) Efendimiz bu defa başka bir mevzua geçti ve şöyle sordu:

- «Ya lâin, senin kalbini ne kırar?»
- Allah yolunda cihada koşan atların kışnemesi...
- «Peki, senin cismini ne eritir?»
- Tевbe edenlerin tevbesi.
- «Peki, ciğerini ne parçalar, ne çürütür?»
- Gece ve gündüz, Allah'a yapılan bol bol ıstığfar.
- «Peki, yüzünü ne buruşturur?»

- Gizli sadaka.
- «Peki, gözlerini kör eden nedir?»
- Gece namazı.
- «Peki, başını eğdiren nedir?»
- Çokça kılınan cemaatle namaz.

*

Resûlullah (s.a.) Efendimiz tekrar bir başka mevzua geçti ve şöyle sordu:

- «Sana göre insanların en saadetlisi (!) kimdir?»
- Namazlarını bilerek kasden bırakanlar.
- «Peki, sana göre insanların en şakisi kim?»
- Cimriler.
- «Peki, seni işinden ne alıkoyar?»
- Ulema meclisleri.
- Peki, yemeğini nasıl yersin?»
- Sol elimle ve parmaklarımın ucu ile.
- «Peki, sam yeli estiği zaman ve ortalığı sıcaklık bastığı zaman çocuklarını nerede gölgelendirirsin?»
- İnsanların tırnakları arasında.

*

Resûlullah (s.a.) Efendimiz bundan sonra, bir başka mevzuu sordu. İblis de cevap verdi:

- «Rabbından neler talep ettin?»
- On şey talep ettim.
- «Nedir onlar, ya laîn?»
- Şunlardır:

1) Allah'tan diledim ki, beni âdemoğullarının malına ve evlâdına ortak ede... Bu, ortaklık talebimi yerine getirdi. Ki bu:

— «Onlara ortak ol... Mallarına ve çocuklarına. Onlara vaad et. Halbuki şeytan onlara en çok gurur vaad eder...» (17/64)

Âyet-i Celilesi ile sabittir.

Her besmelesiz kesilen hayvan etinden yerim faiz ve haram karışan yemekten de yerim.

Şeytandan Allah'a sığınılmayan malın da ortağım.

Cinsî münasebet anında; Allah'a şeytandan sığınmayan kimse ile birlikte hanımı ile birleşirim.

... Ve o birleşmeden hasıl olan çocuk, bize itaat eder. Sözümüzü dinler.

Her kim hayvana binerken, helâl yola gitmeyi değil de, aksini isteyerek binerse, ben de onunla beraber binerim. Yol arkadaşı ve binek arkadaşı olurum.

Bu da Âyet-i Kerime ile sabittir. Allah-ü Taâlâ bana şu emri verdi:

— «Onlar üzerine süvarilerininle, piyadelerininle yaygara çıkart...» (17/64)

2) Allah-ü Taâlâ'dan diledim ki: Bana bir ev vere... Bu dilediğim üzerine hamamları bana ev olarak verdi.

3) Diledim ki; bana bir mescid vere. Pazar yerlerini bana birer mescid yaptı.

4) Benim için bir okuma kitabı vermesini istedim. Şiirleri bana okuma kitabı yaptı.

5) İstedim ki; benim için bir ezan vere. Mezmurları verdi.

6) Diledim ki; bana bir yatak arkadaşı vere... Sarhoşları verdi.

7) Diledim ki; bana yardımcılar vere... Bunun için de kaderiye mensuplarını verdi.

8) İstedim ki; bana kardeşler vere. Mallarını boş yere israf edenleri verdi. Bir de masiyet yoluna para harcayanları.

Bunlar da şu Âyet-i Kerime ile sabittir:

— «O kimseler ki; mallarını boş yere harcarlar... Onlar şeytanın kardeşleri olmuşlardır...» (17/27)

Bir ara Resûlullah (s.a.)Efendimiz şöyle buyurdu:

— «Eğer söylediklerini, Allah'ın kitabındaki âyetlerle isbat etmeseydin. Seni tasdik etmezdim.» Bundan sonra İblis devam etti:

9) Ya Muhammed, Allah'tan diledim ki, âdemoğullarını ben göreyim; ama onlar beni göremeyeler. Bu dileğimi de yerine getirdi.

10) Diledim ki; âdemoğullarının kan mecralarını bana yol yapasın... Bu da oldu.

Böylece ben, onlar arasında akıp giderim... gezerim... hem nasıl istersem...

Bütün bu isteklerimi verdi.

— Hepsi sana verildi.

Buyurdu... Ve ben bu hallerimle iftihar ederim.

Sonra... Şunu da ekleyeyim ki; benimle beraber olanlar, seninle beraber olanlarda daha çoktur.

İşte... böylece kıyamete kadar, âdemoğullarının ekserisi benimle beraber olurlar...

*

Bundan sonra İblis şöyle anlattı:

— Benim bir oğlum vardır... Adı: ATEME'dir. Bir kul, yatsı namazını kılmadan uyursa... gider; onun kulağına bevleder...

Eğer böyle olmasaydı; imkân yok, insanlar, namazlarını eda etmeden uyuyamazlardı.

Benim bir oğlum daha vardır ki; onun adı da: MÜTEKAZİ'dir... Bunun vazifesi de; yapılan gizli amelleri yaymaya çalışmaktır.

Meselâ: Bir kul, gizli bir taat işlerse... ve bu yaptığını da gizlemeye çalışırsa... MÜTEKAZİ onu dürter... En sonunda o gizli amelin yayılmasına ve açığa çıkarmaya muvaffak olur.

Böylece: Allah-ü Taâlâ o amel sahibinin yüz sevabının doksan dokuzunu imha eder... biri kalır.

Çünkü, bir kulun yaptığı gizli bir amel için tam yüz sevap verilir.

Sonra... benim bir oğlum daha vardır ki; onun adı da KÜHAYL'dir.

Bunun işi de insanların gözlerini sürmelemektir. Bilhassa, ulema meclisinde ve hatip hutbe okurken.

Bu sürme onların gözüne çekildi mi uyuklamaya başlarlar. Ulemanın sözlerini işitemezler. Böylece, hiç cevap alamazlar.

Bundan sonra İblis şöyle anlattı:

— Hangi kadın olursa olsun... Onun kalktığı yere şeytan oturur.

Sonra... her kadının kucagında mutlaka bir şeytan durur... Ve onu, bakanlara güzel gösterir.

Sonra o kadına bazı emirler verir Meselâ:

— Elini kolunu dışarı çıkar: göster.

Der... O da, bu emri tutar... Elini, kolunu açar, gösterir. Bundan sonra, o kadının haya perdesini tırnakları ile yırtar.

*

İblis, bundan sonra; Resûlullah (s.a.) Efendimize kendi durumunu anlatmaya başladı:

— Ya Muhammed, bir kimseyi delâlete sürüklemek için elimde bir imkân yoktur.

Ben, ancak vesvese veririm ve bir şeyi güzel gösteririm... o kadar.

Eğer dalâlete sürüklemek elimde olsaydı; yeryüzünde:

— Allah'tan başka ilâh yoktur ve Muhammed Allah'ın resûlüdür.

Diyen herkesi, oruç tutanı ve namaz kılanı hiç bırakmazdım. Hepsini dalâlete düşürürdüm.

Nasıl ki, senin elinde de, hidayet nevinden bir şey yoktur. Sen ancak Allah'ın resûlüsün. Ve tebliğe memursun.

Şayet hidayet elinde olsaydı; yeryüzünde tek kâfir bırakmazdın.

Sen, Allah'ın halkı üzerinde bir hüccetsin... ben de, kendisi için ezelde şekavet yazılan kimselelere bir sebebim.

Said olan kimse, taa, ana karnında iken said-dir. Şaki olan da, yine ana karnında iken şakidir.

Saadet ehli kılan Allah... Şekavet ehli kılan da Allah.

Bundan sonra... Resulûllah (s.a.) efendimiz şu iki Âyet-i Kerimeyi okudu:

*

— «Bunlar, taa, sonuna kadar böyle değişik şekilde devam edecek... Ancak Rabbin esirgedikleri hariç...» (11/118 - 119)

— «Allah'ın emri behemehal yerini bulan bir kaderdir...» (33/38)

*

Bundan sonra, Resulûllah (s.a.) efendimiz, İblis'e şöyle buyurdu:

— «Ya Ebamürre, acaba senin bir tevbe etmen ve Allah'a dönmek mümkün değil mi? Cennete girmene kefil olurum... Söz veririm...»

Bunun üzerine İblis şöyle dedi:

— Ya Resûlellah, iş verilen hükme göre oldu... Kararı yazan kalem de kurudu... Kıyamete kadar olacak işler olacaktır.

Seni peygamberlerin efendisi kılan, cennet ehlinin hatibi eyleyen ve seni halkı içinden seçen ve halkı arasında bir gözde yapan, beni de şâkilerin efendisi kılan ve cehennem ehlinin hatibi eyleyen Allah'tır. Ve o: Bütün noksan sıfatlardan münezzehtir.

Ve İblis, cümlelerini şöyle tamamladı:

— İşte... bu söylediklerim, sana son sözumdür... Ve bütün söylediklerimi de doğru söyledim.

Evvel, âhir, zahir, batın, âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

Efendimiz Muhammed Nebiye Allah salât ey-
lesin... Keza onun âline de... ashabına da... Âmin!

Bütün peygamberlere selâm... Âlemlerin Rab-
bı olan Allah'a da, —tekrar— hamd olsun...

Tercümenin bittiği tarih:

11 şaban 1387

14 kasım 1967, sİstanbul

BAHAR YAYINEVİ

Osman Başpehlivan

Beyaz Saray Kitapçılar Çarşısı No.: 25

Tel. : 527 60 03

BEYAZIT — İSTANBUL

Fİ